

ISSN

0463-6309

sielis

I E T U V I Ū M O T E R Ų Ž U R N A L A S

1985

1
3

gegužė
birželis

TURINYS

P. Orinitė	Jaunimui iš lizdo skrendant	4
G. Krivickienė	Elizabeth B. Ford	7
N. Narutė	Eilėraščiai	13
A. Balašaitienė	Kintanti moteris	14
R.K. Vidžiūnienė	Žilvine, Žilvinėli!	16
• Knygos	N. Kulpavičienė — A. Saudargienės “Vėjas iš rytų”	
	A. Saudargienė — Šesi šimtai metų tretyje	22
• Organizacinė veikla		25
• Moterys pasaulyje		26
• Madų ir grožio pasaulis		27
• Šeiminių kempelis	veda L. Murauskienė	29
• Atsiųsta paminėti		31

ILIUSTRACIJOS

D. Tarabildienė	Jaunamartė	5
B. Žilytė	Iliustracija	12
D. Tarabildienė	Močiutė	15
D. Tarabildienė	Trys seselės	16
J. Janulienė	Kilimas	19
Veneziano	Moteris	27
Lebrun	Marija Antuanetė	27
Bosh	Miestiečiai	28
Čiurlionis	Malūnai	31

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1985 m. Nr. 3 (165)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — lituanistė. Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė

L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja

B. PABEDINSKIENĖ — administratorė, R. STABAČINSKIENĖ — ekspeditorė

L E I D Ž I A KANADOS LIETUVIŲ KATALIKŲ MOTERŲ DRAUGIA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė Litho-Art Limited, 971 College St., Toronto, Ont. M6H 1A6

Prenumerata metams \$10.00, garbės prenumerata \$15.00, vieno numerio kaina — \$1.75

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women's Magazine. 1985 m. Nr. 3 (165)

Printed by Litho-Art Limited in Toronto, Ont.

moteris

1985

3 (165)

DIEVO MOTINA

LIETUVIŲ LIAUDIES MENAS

PETRONĖLĖ ORINTAITĖ

Visada mėgau istorinę beletristiką. Visų pirma — V. Pietario Algimantas, keliskart skaitytas. Gimnazijos programoj džiugino W. Scott'as, L. Tostojaus epas (ten ir Napoleono žygis per Lietuvą). Domino ir Sienkevičiaus "lietuviški" herojai, Ad. Mickevičiaus Ponas Tadas.

Istorinė klasika, romanas ar poema, pirmaeiliu frontu stato karžygių kovas ir karus, turnyrų drąsuolius, bet man ypač širdin smigo praeities vaizdai, žmonių santykiai — visa anų laikų gyvenimo tikrovė, kuri dažnai slėpėsi veikalų fone ir detalėse: kaip anksčiau gyventa ir pramogauta, kas valgyta, vilkėta, koki konfliktai vargino ar pomėgiai masino. Gana daug sukurta romanų apie prancūzų ir anglų buvusį aukštąjį luomą — tai maždaug, kaip ir mūsų bajorai ir didikai. Ir visako viršuje švyti karalių šeimų nariai bei giminės.

Skaitant krito akin vienas dalykas: tų kilmingų ar turtingų šeimų paaugliai vis tuoj veržėsi iš namų kur išsprukti, "pasaulio" paragauti. Žinoma, automobilių, lėktuvų, telefonų nė TV tada nebuvo, net nė dorai grįstų vieškelį, o ponai dvaruose gyveno gana nuošaliai — aplinkui tūkstančiai akrų dirvonų ir miškų plotai, nuosavi ežerai ir upės, o miestai toli, tik raitas lengviau pasiekia (tad ir moterys jodinėdavo). Nors namie puiku, visko apstu ir sotu, vis tiek jaunimui tūnoti vietoje būdavo nuobodu. Tokia visų gyvių šioj žemėj prigimtis, toks paauglių instinktas: vos aukštyn pasistiebei ant kojų, tučtuoj nori iš tėvų gūžtos ir jų autoriteto pabėgti, sava išmone gyventi. Juoba, kad visur toliau atrodo viskas gražiau ir saldžiau. Kartu dygsta noras ko naujo patirti, išmokti, jaunas jėgas išbandyti . . .

Štai žvirbliai ar strazdžiukai — vos padaigai plunksnojasi, jauniklis skubom ritasi iš lizdo, nuo tėvų globos ir sotaus peno, į nežinomas erdves, į vargus ir pavojus. Mes tai vadiname "kartų atotrūkiu", kai jaunimas paniekina tėvų jaukią pastogę ir geidžia savaip, net priešingai, elgtis ir gyventi. Bet giliau žvelgdami matom čia ne kokią blogybę, tik prigimties tikslingą potraukį. Juk vaikai nuo tėvų vis tiek turi atsiskirti ir

stengtis ko anksčiau įgyti patyrimo, ir savo jėgom bei gabumais rasti sau vietą gyvenime. Jei kuris paukščiukas pvz. ilgiau užsitupi gūžtoj, neskuba "lėkti į pasaulį" — atrodo lyg nesveikas, atsilikęs. Toks neišsiugdys ryžtingų jėgų, neišmoks anksti spirtis prieš kliūtis ir pavojus.

Taip ir kitados jaunimas, jei tik buvo kur išeiti ir apsistoti — noriai spruko iš namų, lyg jiems ten perankšta ar kas juos skriaudžia, lyg "namai — pragarai". Ypač daug aprašyta apie žmonių santykius ir šeimų buitį viduramžiais. Vos bernaikiui ūsai kalasi, jau jis nenustygsta, daros neramus ir irzlus, ožiutas, namuos sunkiai apvaldomas. Tad tėvai, būdavo, ieško tokį išdykėlį nenuoramą įsiūlyti kur į giminės ar pažįstamo didiko dvarą (laimė, kas pateko į karaliaus palydą) — tegu tarp svetimų jaunus ragus apsilaužo, gal taps švelnesnis ir ko nors pramoks, išsilavins, nes šiaip mokyklų buvo reta kur, tik miestuose arba turtuolių pilyse. Vyrukam pirmas mokslas tai — šaudymo ir karo menas. Dažnas jaunuolis ėjo iš vieno dvaro į kitą, nuotykių ir patyrimo ieškojo, grūdinosi, išmintį ir talentus prusinosi, kolei galop riterio vardą pelnydavo. Turnyrai, medžioklės, pramogos (jei nėra tikro karo) užpildydavo bajoriško jaunimo dienas. Paauglės merginos taip pat ilgokai būdavo viešnagėse pas gimines arba drauges: labiausiai rūpėjo vedybom jaunikį tinkamą susirasti.

Mūsų Nesvyžiuje Radvilų centras garsėjo mokslo ir meno turtais, teatru, koncertais, didele biblioteka — daug bajoraičių troško ten pabuvoti. Oginskiai Plungėje sutraukė nemaža muzikai gabių jaunuolių, ten ir M.K. Čiurlionis gavo gerą pradžią. Žodžiu, paauglių veržimasis bėgti iš namų į platesnę aplinkumą nėra yda ar peiktina savybė, tik natūralus ir prasmingas polinkis atsiplėšti nuo tėvų lepinančios, bet sėslios globos ir grūdintis savarankiškai ateičiai. Tas polinkis išeina į gera, jei laiku tinkama kryptim pasukamas.

* * *

Kai anąmet Jono Jablonskio sukakčiai rinkau žinias apie jo kilmę, netyčia užkliuvau už fakto: kodėl jo motina, kaip rašoma biografijoje, išteikėjo į Kubilius už našlio Jablonskio ne iš savo tėviškės, o iš Rudžių kaimo už 3 km.? Juk jos vyresnysis brolis Juozapas Šipaila (Keturvalakių klebonas) gimė ir augo Paberžupiuose, kur greta senosios sodybos (didžiulis sodas, kieme aukštas, puošnus kryžius, erdvi klėtis net 4 durim), buvo dar trys Šipailų ūkiai tos pat giminės. Tėviškė tebebuvo neišardyta ir neparduota, ligi II Didkario Šipailų gyvenama. Ir brolis kunigas, kol gyvas, dažnai lankėsi brolio šeimoj, o seserį Agniešką ypač mylėjo ir

D. TARABILDIENĖ

JAUNAMARTE

visaip rėmė, jos sūnų, būsimą kalbininką, leido į mokslus.

Rudžiuose gi Šipailų ūkis daug jaunesnis: galbūt čia iš Paberžupių kas į žentus atėjo? Bet vieta gerokai gražesnė ir patogesnė, nes kiemas prie pat griškabūdinio vieškelio (jis eina įstrižai per Zanavykus link Paluobių ir siekia Višakio Rūdą). Čia pro pat sodą raitosi upelio vingiai, medžiais apžėlę, paukščių pilni, ir ūkis didelis, apie 80 margų, žemė derlinga. Ypač patogų, kad Naumiestis netoli, veik pusė kelio, o tenai ir Šešupė, ir plentas link Kapsų, irgi Vokietijos pasienis su visų mėgiama Širvinta (ten žmonės daug ką mėgo pirkti, net saldainiai ir riestainiai atrodė skanesni, kad „iš Prūsų“ parnešti). Deja, jau nėra žmonių, kas išaiškintų, kodėl jaunutė Agnieška ne tėviškėje, o čia gyveno.

Seniau augdavo gausios šeimos — „kiek Dievas davė, tiek augino“. Dar neprikl. Lietuvoj Rudžiuose Šipailų užaugo aštuonetas, tai vidutinė šeima. Kieno vaikų buvo 10-12-16, jau buvo didelė, o jei nėra nė penketo, vos 3-4, vadino maža. Galbūt Agnieška išėjo pas artimus gimines į Rudžius ir ten apsibuvo lig vedybų (tuo atveju šeimininkė iškelia puikias vestuves, kaip saviškei). Gal jaunuolei ten vieta patiko: Šešupės ir

Naumiesčio artumas, Vokietijos pasienis. Gal ji buvo pakviesta prie triūsų namuose talkinti: prie vaikų priežiūros ir ūkio darbų, jeigu moteriškų rankų stigo, savų mergaičių dar neprisiauginus? Gal ten kaimynų jaunimas linksmesnis, daugiau suėjimų ir talkų su šokiais bei dainom? Gal šeimininkė buvo gera audėja, ir jauniklė maginos ko naujo išmokti: juostas ar dvyliknyčius austi, raštuotas priejuostas kaišyti? Turim pavyzdžių, kad panašiom dingstim giminėse buvo jaunimu dalijamasi.

Mano tetos Ag. Gustaitienės (Miknaičių k. prie Pilviškių) vyriausias sūnus Juozas tuoj buvo išsiųstas pas gimines, kad namie vaikų kasmet pulkas daugėjo, o aniem trūko vyriško pagalbininko namuose; ten įsibuvęs namo nebegrižo, darbštumu ir taikiu būdu paveldėjimą pelnęs. Vėliau Gustaičių mergaitės, Antosė ir Justina, viena po kitos pas mus ilgokai pabuvo, gal geidė pailsėti nuo mažesniųjų brolių bėgų, gal degė noras naujų žmonių, ypač jaunimo susipažinti? Gal šiaip patiko pas dėdę ilgiau paviešėti ir darbuose talkinti, patirti, kaip kitur triūsai vyksta, kaip šeimose santykiai klostosi? Aišku, ir brendimo nerimas — pajudėti iš namų lizdo, atsipalaiduoti nuo tėvų paspartės, plačiau žmonėse pasidairyti.

Kai lankiau Keturnaujienos mūrinę mokyklą, priešais, anapus plento, buvo turtinga Račiūnų sodyba. Iš ten ateidavo į vyresnius skyrius dvi jų giminaitės: Elena Povilaitytė ir Seliomija Liorentaitė. Mat čia mokykla — vos keli žingsniai, o tėviškėse būtų sunku mokslo pasiekti (Elena P-tė buvo nuo tolimų Slavikų). Seliomija čia liko visam laikui, vėliau Račiūnai ją leido į Naumiesčio gimnaziją (iš 4-tos klasės ištakėjo į ūkį už Zigmo Sniečkaus Būbleliuose).

Per pirmą Didkarį, kai spaudė nepritekiai ir daug kam stigo duonos, pas mus keletą metų paeiliui gyveno mamos puseserės Lenktienės vaikai iš girininkų, Kaimelio parapijos prie Nemuno. Mažesni ganė gyvulius, vėliau dirbo darbus ir jautėsi savi, mamos lepinami, apdovanojami. Vieton algos jų tėvai vis veždavosi namo įvairių gėrybių: maisto dalykų, grūdų, javų sėklai, gyvulių ir k. Jų Pranys čia ir vestuves atšventė, žmoną netolies suradęs.

Toki paauglių „paskolinimai“ giminėse būdavo abipus naudingi: brendimo amžių jaunimą sveikai prablasko, aptramdo kilstantį nerimą, nukreipia energiją į ką naujo, žmones ir darbus. Kitokia aplinka ir naujesni patyrimai visada teigiamai paveikia. O jie dyki nebūna, noriai griebias triūsų pasivarždami, savo pajėgumą ir gabumus rodydami, nes tokiam viskas

įdomiau ir linksmiau, kad tik naujoj vietoj, o čia lyg svečiuose, kad tik ne pabodusiuose namuose. Tai tas amžius, kai lyg žirblelis skuba sparnus skėsti, naujoj erdvėj pasiblaškyti.

Ir kitur Lietuvoj šis paprotys buvo gyvas nuo senovės. Juk šeimos anksčiau lig 4-5 kartos jautėsi viena giminė ir viskuo dalijosi, reikale pasigelbėjo (Dieve gink, įžeistum pasiūlęs lyg svetimam užmokesčiu atsilyginti!) O jaunuoliui, skiriantis nuo savųjų, pirmieji žingsniai saugesni, kai gali tą lūžį persirgti pas savus, o ne tarp visai svetimų.

Iš šiaurės Lietuvos kilusi Julija Bičkūnaitė Silickienė (Joniškėlio partizanų veikli dalyvė, minima Petro Gudelio knygoje), tuoj po I Didkario pasiėmė iš Kauno savo šeimon mirusios puseserės dukrą Feliciją Pačekanytę, nes mergaitės tėvo alga maža, butas skurdžioj senamiesčio gatvelėj tamsus, aplinka niūri, o prie pamotės, nors ji gera, vis tiek ne pas mamą augti. Juoba kad niekas auklėjimu nei mokymu nesirūpino. Tai Julija pasamdė korepetitorių mokslui prisivyti ir taip paruoštą įstatė į Vilkaviškio gimnazijos 6-tą klasę.

Matom, šis paprotys giminėm vienas kitą remti mūsų krašte buvo giliai įsišaknijęs. O jautriuose brendimo metuose, ruošiantis į savarankišką kelią, nuo tėvų atsiplėšti palaipsniui, pagyvenant giminių šiltojų užuovėjoj, ne iš karto staiga patekti į svetimą, pavojų ir skriaudų kupiną pasaulį — tikra palaima.

Gaila, mes nežinom, kokia dingstim Šipailų Agnieška, kalbininko J. Jablonskio motina, pateko pas artimus gimines Rudžiuose ir iš ten nutekėjo į Kubilius. Gal norėjos ko naujo patirti ir išmokti, gal buvo namie pabodę tie patys nebaigiami ūkio triūsai ir geidė kitur bent kiek atsikvėpti? Galbūt Rudžiuose pažmoniai buvo gyvesni, dainos linksmesnės? O gal tėviškėj brolio parvestai marčiai paauglė mergina nenorėjo taikytis? Reikėtų spėti, gal ir pagalbininkės Rudžiuose stigo, nes dideliui ūky moterim pareigų per akis: keliolikai asmenų valgi ir drabužį parūpink, duoną veik kas savaite didžiuliui kubile įmaišius išminkyk ir, krosnį išsikūrenus, neapglėbiama kepalais pakepk. Skerstuvėse keletą dienų moteriškos pluša lig išnaktų: dešras ir skilandžius kimšk, vėdarus ir šaltieną, taukinę su prieskoniais gamink, drebučių privirk keliom dienom. O sūrius raugti, vilnas kedenti, plunksnas plėšyti, pagalves, antklodes ir maišus siūti! Visą apatinę aprangą, marškinius, vyram kelnes ir sau net viršutinius sijonus pačios siuvosi, vaikam gi visus drabužėlius turėjo rankom pasiūti. Taip jau begaliniai vilnų linų, pakulų verpimai — vis risčiom, nuo N. Metų jau staklėse išdundėtum audimų kiek reikiant lig Velykų. Svarbus reikalas ir visiems pirštinių — kojinių pri-

megzti. O kur skalbimai — rankom trynioti ir kultuve mušti; įjuodusi darbinė apranga tik pelenų šarmo žlugtu tenuvirinama.

Vasarą jau dviguba plėškė pečius užgula — laukų darbymečiai, kai ir akmuo po pamatu kruta. Bulves sodinti ir kaupti, o rudenį nukasti, daržus kastuvu paruošti, pasodą sėti, persodinti laistyti, dangstyti, ravėti. Šienapiūtėj su grėbliu, mėšlavežy dirvose mergom iškratyti, javapiūtėj pradalges griebti ir pėdus mikliai rišti, kad nuo piovejų neatsiliktum. Paskiau kūlimai kluone — be moterų neapsieina. O linarovis vien jų rankelėm skirtas, irgi linamynis nelengvas. Tai kasdienos triūsui jau turi nakties prisidurti: karves melži, veršius paršus šeri, kates šunis lakini, paukščius sužiūri. Taip moterys vis tekinom bėgo, nors ir pasidainuodamos, be atvangos, kad šeimyna ištisus metus būtų soti ir aprengta, kad troba švari, vaikai nuprausti ir nealkani, išmigdyti, numaldyti.

Todėl ypač jaunamartės, kol savų mergaičių nepriaugo (arba jei auga tik berniukai), labai dairėsi į giminių kiemus: gal kur paauglėm ankšta namieje, gal kuri nerims tėviškėj? Ogi sava vis sava, mieliau nei svetima samdinė. Todėl džiaugėsi gavusi “pusmergę pasiskolinti,” bent darbymetei ar žiemos triūsui — audimam, verpimam, kojinių mezgimam ir gyvulių liuobai, nes po Kalėdų samdiniai išsiskirsto pas tėvus padykauti. Na, ir myli šeiminkė jauną giminėlę, kaip viešnią valgiu ir dovanom globsto, laiko kaip savą dukrą. Toji greit apsipranta, juk čia jai tikrai geriau nei namie. Pabūna ilgokai, net iki vestuvių sulaukia, o šeiminkė būna nešykšti svočia — puikų karvojų iškepa...

Dabar mes daug lengviau gyvename, moterim triūsų mažiau, nes daug patogumų. Tai bendra gyvenimo pažanga pasauly. Ir šeimose moterys padėjų neieško. Bet tas paprotys — giminėm dalintis paaugliais, jiems pagelbstint opų brendimo laiką sveikiau pergyenti — iš namų atsiskyrimo lūžį jaučiau pasitikti — dar būtų naudingas ir palaikytinas. Juoba išeivijoj verta širdingai puoselėti giminių ryšius ir jaustis bendros šeimos saviškiais. Tai padėtų savus, iš Lietuvos atsineštus papročius, tradicijas išlaikyti. O nuo savųjų atitrukę ir vienišai pasklidę svetimųjų tarpe, greičiau pamirštam tautinės kultūros kraičius. Taip pat ir pareigas pavergtai tėvynei. Nutautėliai net greičiau nuslysta nuo tiesaus kelio ir pasimeta didmiesčių moralinėse pelkėse. Tik glaudžiau bendraudami išlaikome savitarpio meilę ir tautinę stiprybę, liekame išikimi garbingų protėvių įpėdinystei. Giminiški ir nuoširdūs ryšiai su savais — giminėm ir visais lietuviais — tebūna mum dvasinio gajumo ir visapusiškos palaimos šaltinis.

ELIZABETH BLOOMER FORD

GRAŽINA KRIVICKIENĖ

Audringi, ligi šiol Amerikos gyvenimo istorijoje nebuvę įvykiai, verpetais sukosi pačiame šio didžio demokratinio krašto židinyje, Baltuose rūmuose nuo 1973 metų. Kasdien vis pasigirsdavo neramių žinių, priekaištų, kaltinimų, aukščiausiams tautos rinkties asmenims.

Iš vice-prezidento pareigų dėl finansinių kėblumų turėjo pasitraukti Spiro T. Agnew. Ryšium su Watergate reikalais vis daugiau kaltinimų buvo keliama pačiam prezidentui Richard M. Nixon, kol pagaliau jis buvo sužlugdytas, išstumtas iš Baltųjų rūmų, atsisakęs prezidento pareigų. Iškilio naujas žmogus, Atstovų rūmų mažumos lyderis Gerald R. Ford. Pradžioje, Agnew išėjus, jis buvo paskirtas vice-prezidentu, ir pagaliau nei kandidatavęs, nei žmonių rinktas, Fordas užėmė Nixono vietą, kai 1974 metų rugpjūčio mėnesio 9 dieną uždėjęs ranką ant biblijos, davė prezidentinę priesaiką, pasakė atitinkamą kalbą ir tapo Amerikos prezidentu bei dovanojo buvusiam prezidentui Richard M. Nixon visus "nusikaltimus."

Prezidentienė tapo graži mėlynakė Elizabeth Bloomer (Betty) Ford, gimusi Chicagoje 1918 balandžio 8 d. Ji yra augusi ir Highschool baigusi Grand Rapid, Michigan. Vermonte, Bennington kolegijoje, studijavo modernius šokius ir, būdama gabi šioje srityje, turėjo progos dalyvauti garsios Amerikos modernių šokių kūrėjos ir populiarios Marthos Graham ruošiamuose šokių pasirodymuose. Savo pragyvenimui ji užsidirbo modeliudama drabužius ir iš savo įkurtos šokių mokyklos. Ji taip pat dėstė šokius fiziniai nesveikiems, invalidams vaikams.

24 metų panelė Bloomer išteikėjo, bet po penkių metų nesėkmingų vedybų, persiskyrė. Po kurio laiko pradėjo draugauti su buvusiu futbolo herojum Jerry Ford. Jisai, baigęs Michigano universitetą ir Yale universitete teisių mokslus, kandidatavo į JAV Atstovų rūmus. Betty sumaniai padėjo jo rinkiminėje kampanijoje. Fordas rinkimus laimėjo, tapo JAV kongresmanu. 1948 metais

*To Gražina Krivickas
With appreciation and best wishes.*

Betty Ford

BALTŲJŲ RŪMŲ PADĖKA

jiedu susituokė ir persikėlė gyventi į Washington, D.C.

Prie Baltųjų rūmų akredituoti korespondentai laukė kada jiems bus tartas žodis naujųjų šeimininkų. Korespondenčių tarpe buvo įvairių spėliojimų, kokias sveikatos problemas turi nauja prezidentienė, kokius ji ima vaistus, ar yra alkoholiškai ir panašiai.

Nepatenkinti buvo žinių agentūrų atstovai, kai naujoji prezidentienė į jos pirmą paskirtą susitikimą su korespondentais pavėlavo apie dvi valandas ir stovintiams jos laukiantiems lauke 90° F. karštyje, atėjusi pasakė, kad ji tam pasimatymui teturi tik 5 minutes, tačiau pažadėjo trumpu laiku suruošti išsamią spaudos konferenciją. Tai buvo taip neįprasta, nes ponias Nixon visuomet ateidavo korespondentams paskirtu laiku, nei minutės nepavėluodama.

Atsitiko taip, kad prezidentienės konferencijai paskirtą dieną prezidentas paskelbė savo spaudos konferenciją. Susirinko pilna Rytų salė žinių agentūrų žmonių. Prezidentas Ford atėjo nei pagrimuotas, nei papudruotas, kaip kad tekdavo matyti prezidentus Johnson ir Nixon, Fordo buvo tik kiek pašviesinti plaukai. Jis atrodė įtemptoje nuotaikoje prieš šią prezidentus aštriais klausimais puolantią minią. Tačiau jis pajaukavo ir pasiteisino, pasakydamas, kad šiuo laiku jo žmona buvo numačiusi turėti savo spaudos konferenciją, kuri yra atidėta vienai savaitei, tai per tą savaitę

jisai patsai turėsiąs gamintis sau pusryčius, pietus ir vakarienes. Nuotaika atslūgo. Jis atsakinėjo į paklausimus, labai paprastai, nuoširdžiai. Jis nepasakė nieko ką žadęs naujo ateityje daryti vienoje ar kitoje srityje, tik pasakė, ko nedarysiąs. Netrukus po tos konferencijos įvyko priėmimas Baltuose rūmuose, kur korespondentai turėjo progos susitikti su naujai paskirtu vice-prezidento pareigoms, buvusiu New Yorko gubernatorium Nelson Rockefeller ir poniam Happy Rockefeller.

Prasidėjo nauja era su naujomis ir besitęsiančiomis problemomis. Įvyko laukiama ponios Betty Ford spaudos konferencija, į kurią atsilankė apie 150 asmenų. Nenuostabu, kad ji atrodė kiek nejaukiai, bet pamažu nuotaika gerėjo, ir teko pajusti jos nuoširdų atsakinėjimą į paklausimus. Ji buvo paklausta, ar tikrai prezidentas visą savaitę patsai gaminosi sau maistą. Ji nusišypsojo ir atsakė, kad Baltuose rūmuose esąs puikus patarnavimas ir nebuvo reikalo pačiam rūpintis. Dėl infliacijos ji paminėjo, kad visiems reikia kiek "susiveržti diržus" ir savo šeimai ji neduosianti tiek jų mėgiamų "steakų." Kiek kritiškai buvo įvertinta jos nuomonė dėl dalinio abortų legalizavimo. Į kažkurio korespondento gan įžūlų užklausimą dėl prezidentui plaukimo baseino įrengimo, būtent: ar korespondentai turės eiti į prezidento Johnsono laikais įrengtą šunų namą, o dabartinėse korespondentų patalpose bus įrengtas plaukimo baseinas, ar priešingai, prezidentui maudynė bus įrengta šunų patalpose? Ji ramiai atsakė, kad tikimasi plaukimo baseinui bus surasta tinkama vieta. Poniam Ford taip pat pareiškė, kad jos, kaip prezidentienės, dėmesys būsiąs kreipiamas į vargingų ir ne-normalių vaikų sąlygų gerinimą. Ji taip pat pasiruošusi remti meną ir moterų teisių lygybę.

Korespondentų tarpe pasijuto maloni užuojautos nuotaika poniam Ford, kai buvo patirta, kad jai padaryta krūtinės vėžio operacija (mastectomy), pašalinant vieną krūtį. Ir štai lapkričio mėn. 4 dieną mes ją pamatėme Rožių sode. Ten tuo laiku žydėjo tikrai keli desėtkai baltų rožių krūmų, viską uždominavo gražiausių spalvų ir rūšių tūkstančiai chrizantemų. Kai prie pastatytų mikrofonų ir ant plokščių Baltųjų rūmų stogų rinkosi fotografai ir saugumo pareigūnai, reiškia, kad tuoj atvyks prezidentas. Jis atėjo drauge su poniam Ford. Ji atrodė suvalgusi, bet džiugia šypsena sutiko korespondentų plojimus ją sveikinant. Prezidentas perskaitęs priešrinkiminį pranešimą, ragino visus balsuoti už pasirinktus kandidatus. Maloniai pažiūrėjęs į žmoną, apkabino ją per pečius, tuo lyg norėdamas su čia esančiais pasidžiaugti, kad štai ji jau yra su juo drauge. Taip jiedu pro plačiai atvertas duris įėjo, ir

ELIZABETH BLOOMER FORD

baltos durys už jų užsidarė.

Ponia Betty Ford po operacijos stiprėjo ir pradėjo eiti prezidentienės pareigas. Žemėlapių kambaryje ji pristatė korespondentams naują savo biuro direktorę-spaudos sekretorę Sheila Rabb Weidenfeld. Drauge buvo ir artima prezidentienės draugė, jos asmens sekretorė, Nancy Howe, kuri prezidentienės ligos metu ir operacijai praėjus su ypatingu atsidavimu ją prižiūrėjo ir mokėjo palaikyti gerą nuotaiką. Betty Ford atvirai kalbėjo apie savo dabartinę padėtį po mastectomy ir norėjo būti pavyzdžiu, nekristi į neviltį panašion nelaimėn patekusioms moterims. Pamažu į Baltuosius rūmus lyg ir pradėjo grįžti ramybė.

Maža, judri Sheila buvo puiki prezidentienės biuro direktorė ir spaudos sekretorė. Ji idealizavo prezidentą ir poniam Ford, mokėjo sudaryti aplinką pagarbiai pristatant korespondentams prezidentienę, nušviečiant jos veiklą ir drauge palaikant gerus santykius su korespondentais. Ji tapo Fordų šeimos artimas asmuo.

Baltųjų rūmų antrame ir trečiame aukšte esantys 25 kambariai laikomi kaip privati prezidentų šeimos rezidencija. Paprastai prezidentas ir prezidentienė turi

savo atskirus miegamuosius, tačiau Fordai sulaužė šią tradiciją ir savo bendrą miegamąjį įsikūrė buvusiame ponios Nixon miegamajame. Jų trys sūnūs studijavo ar dirbo atskirose valstijose, o Baltuose rūmuose su tėvais apsigyveno tik jų išlepinta, vidurinę mokyklą (high-school) bebaigianti graži blondinė duktė Susan.

Kaip paprastai Baltuose rūmuose Kalėdų sezonas pradamas po to, kai korespondentus prezidentienė supažindina su tų metų vis skirtingu eglės ir rūmų išpuošimu. Tik po to seka įvairūs priėmimai aukštiems valdžios pareigūnams, kongresmanams, ambasadorių vaikams ir t.t. Tų metų šventiniai dekoravimai buvo labai skirtingi ta prasme, kad buvo norima grįžti į paprastus, kuklius, pačių žmonių pagamintus puošmenis. Eglė Mėlyname salione buvo apkabinėta iš medžiagos padarytais bumbulais, kukardomis (bows), megztomis iš baltų siūlų iškraimolintomis žvaigždėmis, sausainiukais, iš medžio išdrožinėtais gyvuliukais ir pan. Eglė buvo apšviesta daugybe mažyčių elektros lempučių, kurios kukliai spindėjo tarpe didžiulės eglės šakų. Koridoriuose buvo žmogaus dydžio iš aliuminio padaryti angelai su trimitais ir iš raudonų forsitijų vazonų sudėliotos piramidės. Tiksliai, kai atėjo ponija Ford, prožektoriai apšvietė ją ir jos pasiūtą iš medžiagos bumbulą, kurį ji pakabino ant eglės. Prezidentienei pabaigus savo pranešimą, man buvo kaip tik tinkama proga jai įteikti mano padarytą primityvų kalėdinį šiaudinuką ir tarti keletą žodžių apie lietuvių liaudies kūrybą ir šventinius papročius.

Po kelių dienų prasidėjo Baltuose rūmuose oficialūs kalėdiniai priėmimai, įvairių asmenų ir grupių kviesiems svečiams. Naujų šeimininkų korespondentams ruošiamas kalėdinis priėmimas buvo pakeistas ta prasme, kad anksčiau buvo kviečiami korespondentai ar korespondentės su vaikais, tai buvo daugiau vaikų šventė, šį kartą galėjo ateiti korespondentai su žmonomis, o korespondentės su savo vyrais. Taip susirinko apie 800 asmenų. Mes jautėmės, kaip prezidentūros svečiai ne tie stebėtojai, norintieji pamatyti ar išgirsti kai ką iš pakviestųjų svečių, besigrūdami vieni pro kitus, kaip kokie kovojantys robotai, vieni kitų kaip ir nepastebėdami, nepažindami. Tiek daug turėjome vieni kitiems papasakoti, pasidalinti savo pergyventais įspūdžiais, tapome lyg didžiulės šeimos nariais.

Staiga klegesys nurimo. Prie mikrofono pasirodė prezidentas su ponija Ford. Jis pasveikino susirinkusius savo ir prezidentienės vardu, ragino vaišintis, linksminintis, nes jis netrukus turėsias mus palikti ir vykti į kongresą, kur bus patvirtinamas vice-prezidento pareigoms ir duos priesaiką Nelson Rockefeller. Orkes-

tras traškiai užgrojo šokių melodijas. Prezidentas, porą kartų apsisukęs su ponija Ford ir pradėjęs šokius, išėjo.

Dienos bėgo, atnešdamos naujus įvykius. Mes (korespondentės) žinojome, kad ponija Betty Ford turi nuolatinis kaklo ir nugaros skausmus, ima atitinkamus vaistus ir t.t. Iš jos veido ir laikysenos galėjome matyti, kad ji yra varginama skausmų, bet savo giedria šypsena veide nuskaidrina savo nuovargį ir skausmus. Mes ją matėme atvykstančią į esančių ir buvusių senatorių žmonių ruošiamus priešpiečius. Jos sutikti atėjo vice-prezidento žmona Happy Rockefeller ir dar porą senatorių žmonių. Priešpiečiai buvo surengti Baltuose rūmuose George Washington ir Thomas Jefferson stiliuje. Marinių grupė grojo menėje to laikotarpio muzikos kūrinius, jie dėvėjo 1798 metų uniformas su baltais perukais ant galvų. Stalai buvo užtiesti raštuo-tomis balta-mėlyna staltiesėmis, gėlių puokštės sidabro induose. Kiekvienas stalas buvo padengtas vis kito prezidento servyzo porceliano ir kristolo indais.

Tuo laiku, kai ponija Ford sveikinosi su įeinančiomis viešniomis, mes galėjome pasikalbėti su senatorių žmonomis. Aš turėjau progos pakalbėti su N.Y. senatoriaus žmona ponija Buckley ir jai priminiau apie Simo Kudirkos atvykimą į Ameriką. Ji apgailestavo jo buvusių pergyvenimų ir įdomavosi ar jam pavyko įsikurti. Senatoriaus Percy žmona, man pasakius, kad esu "Draugo" korespondentė, pastebėjo, kad jos vyras džiaugiasi Chicagoje įsikūrusia iškilių lietuvių ateivių grupe, kurie skleidžia savo tautinę kultūrą.

Man buvo maloni staigmena, kad tapau įtraukta į korespondentų grupę, kuriems iš prezidentienės įtaigos telefonu buvo pranešama į namus apie jos būsiančius susitikimus, priėmimus, kuriuose galiu dalyvauti, juos aprašyti.

Buvo malonu patirti, kad prezidentienė aktyviai remia moterų su vyrais lygių teisių įgyvendinimą ir konstitucijos pakeitimą padaryti pagrindiniu moterų siekimu, ypač kiek tai liečia moterų ir vyrų atlyginimų ir paskyrimų į aukštesnes vietas suvienodinimą. Pagaliau įvyko tuo reikalu prezidento pasirašymo proklamacijos iškilmės, skelbiant 1975 metus Tarptautiniais moters metais. Tada į Baltųjų rūmų prezidento kabinetą atvyko kai kurių ministerijų sekretoriai su žmonomis, vice-prezidentas Nelson Rockefeller, delegatės prie Jungtinių tautų, valdiškų ir privačių agentūrų atstovai, fotografai ir korespondentai. Atėjo prezidentas su ponija Ford. Jis atsisėdo į fotelį, ji pasiliko stovėti užpakalyje jo. Tada jis kreipėsi į ją, gal ji norėtų atsisėsti jam ant kelių? Mums, korespondentėms, tai atrodė keista, kad tokia proga prezidentienei nebuvo pastatyta kėdė. Ji nusišypsojo, nieko jam neatsakė, tik užsirėmė ant jo

fotelio atlošos. Kai prezidentas perskaitė proklamaciją ir trumpai nušvietė moters reikšmę visuomeniniame gyvenime ir šeimoje, jis atsisukęs į už jo stovinčią žmoną paklausė, gal ji galinti ką pridėti prie jo pasakytų žodžių, liečiančių moters lygias teises su vyrais visose gyvenimo srityse? Ji tik atsakė, kad laukianti, kad jis šią proklamaciją tikrai pasirašys, o jam pasirašius pareiškė: “Jūs, ponas prezidente, nuėjote ilgą, ilgą kelią”.

Prezidentui pasirašius proklamaciją, Amerikos Moterų Teisių Komisijos delegatė prie Jungtinių tautų įteikė prezidentui ir poniai Ford ta proga išleistą paauguotą ženkliuką-paukštį, simbolizuojantį moterį ir taiką. Tokį pat ženkliuką gavau aš ir dar pora korespondenčių.

Prezidentas paskyrė specialią asistentę ir komisiją moterų reikalams ir pareiškė, kad šios proklamacijos principai būsią pilnai įgyvendinti. Juodųjų atstovė pareiškė, kad reikia dėti daugiau pastangų, kad nebūtų diskriminuojami juodieji.

Sekančių metų kalėdiniai rūmų išdekoravimai buvo kiek skirtingi, o eglutės papuošalai, daugumoje paskolinti iš Williamsburgo Va. Folk Art Collection muziejaus, sudarė primityvų ir įdomų pakeitimą. Ant grindų po egle buvo pridėta senų vaikiškų žaislų, baldų, skudurinių lėlių, su kuriais prieš šimtą metų buvo žaidę vaikučiai. Eglė apkabinėta obuoliukais, medauninkais, kankorėžiais, iš šiaudų padarytais angeliais ir pan. Naujesnieji eglės papuošalai buvo pagaminti asmenų, esančių prieglaudose, ligoninėse, skautų ir savanorių amatininkų. Lėkštėse padėtose ant lentynų ir virš židinių salionuose stovėjo sukrautos piramidės iš citrinų, lime, obuolių, apelsinų, riešutų, atstojo ten paprastai buvusias gyvų gėlių puokštes.

Maloniai prezidentienės biuro direktorei-spaudos sekretorei Sheila Weidenfeld dovanojau kalėdinį šiaudinuką ir prašiau, kad ji įteiktų poniai Ford mano paruoštus Kalėdų ir Kūčių lietuviškų liaudies papročių aprašymus. Pasitaikius progai, priėjau prie ponios Ford, įteikiau jai gražų kalėdinį šiaudinuką, pastebėdama, kad gal lietuviški šiaudinukai sekančioms Kalėdoms galėtų papildyti šią primityvę Baltųjų rūmų išpuošimo nuotaiką. Prezidentienės biuro pareigūnė žadėjo tuo reikalu pakalbėti su Baltųjų rūmų dekoravimo įstaiga. Deja, kitiems metams buvo numatyta skirtingi dekoravimai.

Kalėdų švenčių proga Baltuose rūmuose buvo ruošiami įvairūs priėmimai: kongreso atstovų ir jų šeimų nariams, diplomatinio korpuso atstovų vaikams, korespondentams su žmonomis, korespondentėms su jų vyrais ir kt. Ta proga “Draugo” korespondentė ir dr. Krivickas gavome oficialų prezidento ir ponios Ford pakvietimą atsilankyti į Baltuosius rūmus. Malonu man

VAIZDAS IŠ PREZIDENTO GYVENAMŲ PATALPŲ

buvo Baltuose rūmuose pabuvoti.

Didžiame prieangyje grojo orkestras. Valgomajame prie ilgų stalų apdėtais valgiais ir gėrimais, stovėjo padavėjai lanksčiai patarnaudami svečiams. Aplinkui sukinėjosi iškilminėse uniformose karininkai vyrai ir moterys Social aide, kurie pakalbindavo svečius, gal ir saugumo pareigas eidami. Vieno netoli stovinčio paklausiau, kiek asmenų yra čia susirinkę? Jis pasakė, kad netoli 800. Su juo ilgiau pasikalbėjus, jis pasakė, kad pažįsta keletą lietuvių ir yra skaitęs buvusio Lietuvos generalinio konsulo Budrio sūnaus knygą, tuo labiau esą jam labai malonu čia sutikti lietuvę korespondentę ir pašnibždėjo kad, kaip lietuvei korespondentei išduos paslaptį, kad prieš porą valandų prezidentas maudėsi plaukimo baseine lauke, kai yra vos 28°F.

Užgrojo orkestras prezidento maršą. Prezidentas atėjo su ponia Ford, pasveikino susirinkusius ir atidarė linksmąją dalį, patsai su savo žmona išėjo šokti. Mes dvi korespondentės nutarėme pasisiūlyti su mumis pašokti. Mano prietelka pirmoji priėjusi prie prezidento pasakė, kad norėtų su juo pašokti. Aš pasekiau pavyzdžiu. Bešokdama paklausiau prezidento, ar jis tikrai šį šaltą vakarą maudėsi lauke esančiame baseine?

“Taip”, jis atsakė “netiktai šiandien, bet ir vakar bet baseino vanduo yra šildomas, maudytis šaltame ore yra malonu.” Palinkėjau jam sėkmės, linksmy švenčių ir smagaus slidinėjimo Colorado kalnuose. Jis palinkėjo man laimės. Pasveikinusį ponį Ford, paprašiau jos autografo ant jų atsiųsto pakvietimo į šį priėmimą mano ir mano vyro vardu, kurį ji mielai pasirašė.

Tarpe kitų įvykių laike prezidento Ford administracijos norėčiau paminėti įspūdingą vice-prezidento Nelson Rockefeller rezidencijos įkurtuvių priėmimą. Pasi-taikius progai priėjau prie jo ir padėkojau už suteiktą progą atsilankyti į šias iškilmes. Pasidžiaugiau, kad turėjau progos girdėti pasakytą jo kalbą Respublikonų tautinių grupių konvencijoje, kurioje jis paminėjo lietuvių, suteikdamas paguodos ir vilties atgauti laisvę. Jis pabučiavo man ranką ir pasakė, kad giliai vertina ir myli mūsų tautos žmones, nes jie turi tokį stiprų laisvės siekimo jausmą. Po poros savaitių viceprezidentas su-ruoštoje spaudos konferencijoje pasakė, kad jis ne-kandidatuos, kaip vice-prezidentas, kandidatuojant Fordui į prezidentinius rinkimus, esą jis norėjo administracijai padėti, bet jo pareigos buvusios tik važinėti į laidotuves ir kirpti kaspinus naujų įrengimų ar statybų progomis.

Gana komiška situacija buvo, kai į Washingtoną at-vyko J.K.D. Danijos karalienė Margareth su princu Henrik, puošnia karališka jachta, Amerikos dvišimtme-tinio minėjimo proga. Su ypatingu rūpestingumu buvo išpuošti Baltieji rūmai, oficialūs kambariai skendo žydinčių gėlių puokštėse ir jazminų bei akacijų medžių kvapais. Iškilmingiems priešpiečiams buvo pakviesta 120 svečių, kurie karalienės atvykimo laikui artėjant buvo sutikti salione atitinkamų pareigūnų ir arfa gro-jamų švelnių melodijų garsais. Korespondentai, foto-grafai ir iš Danijos atvykusių apie 20 korespondentų stovėjome prie iškilmingo įėjimo į rūmus, šone raudono kilimo, kuriuo ateis prezidentas ir ponias Ford sutikti karališkos poros. Išėginėmis uniformomis išsipuošę, su šautuvais prie šalies, garbės sargybos vyrai ir keli būgnininkai užėmė savo vietas nuo Penssylvanijos gatvės ligi Baltųjų rūmų. Atėjo atvykimo laikas. Iš prezidentūros išėjo prezidentas ir ponias Ford, stovėjo ir laukė garbingų svečių. Laukė, laukė . . . praėjo 10, 15 minučių. Visi sukinėjosi, stebėjosi, kas galėjo atsitikti. Iš Blaire House, kuriame apsistoję monarchai, reikėjo tik pervaziuoti skersai Penssylvanija gatvę. Pagaliau, pamažu įvažiavo pro vartus juodas iškilingas limu-zinas su Amerikos ir Danijos vėliavėlėmis, lydimas kitų dviejų limuzinų su protokolo numatytais asmenimis. Suaidėjo tamburinų-būgnų garsai, spraksėjo mygtukai. Karališkoji pora abu gražūs, jauni, aukšto ūgio žmonės.

Paaikškėjo, kad kažkas iš Baltųjų rūmų pamiršo jiems pranešti, kada jų lauks prie įėjimo į prezidentūrą pre-zidentas ir ponias Ford. Tuo būdu vienoje gatvės pusėje laukė jų Amerikos prezidentas, su ponias, o kitoje — Danijos karalienė su princu. Toliau viskas pasibaigė gerai, kaip pasakoje.

Ponias Ford pasveikinusį Baltuose rūmuose susirin-kusius už meno atsiekimus premijoms skirstyti komiteto narius ir kitus tais reikalais besirūpinančius asmenis, turėjo progos pakalbėti su korespondentais, kai svečiai perėjo į valgomąjį pasivaikinti kavute ir sausainiukais. Korespondentų klausimai sukosi dau-giausia apie tai, kaip prezidentas Ford galės laimėti prezidentinius rinkimus, o taip pat apie prezidentienės veiklą, remiant įvairias meno šakas. Tada man buvo gera proga pasakyti apie būsimą lietuvių tautinių šokių šventę, rengiamą Chicagoje, pastebint, kad praėjusią lietuvių tautinių šokių šventę globojo ir atidarė buvusi tada prezidentienė Patricia Nixon. Be to, su malonumu paminėjau, kad prezidentas Ford yra sutikęs būti šios rugsėjo 5 dienos šokių šventės garbės globėju. Lietuviai turi vilties, kad ponias Ford atvyks ta proga į Chicagą. Prezidentienės spaudos biuro viršininkė pasakė, kad tą datą ji atžymėsianti ponios Ford dienotvarkėje.

Spaudos kambaryje prie lentos, kur yra skelbiama prezidento ir ponios Ford dienotvarkės, kurias kasdien skaito ne tik Amerikos, bet ir kitų kraštų prie Baltųjų rūmų akredituoti žurnalistai, buvo iškabinta: “For im-mediate release, Tuesday, August 31, 1976. The White House Office of the Press Secretary to Mrs. Ford.” Press contact: Frank Corrado (312) 353-2072.

“Ponias Ford atidarys Penktąją Lietuvių Tautinių Šokių Šventę Chicagoje, rugsėjo mėn. 5 dieną. Šventė vyks Tarptautiniame Amfiteatre, sekmadienį, 2 v.p.p. Tikimasi, kad šventėje dalyvaus apie 12,000 asmenų, 2000 lietuvių šokėjų iš JAV, Kanados, Brazilijos, Ven-ezuelos, Vokietijos, Didžiosios Britanijos išpildys lie-tuvių liaudies šokius. Šventės vyksta kas ketveri metai JAV. Šiais metais ši šventė yra Amerikos lietuvių įnašas į Amerikos dviejų šimtų metų sukakties minėjimą. Festivalis yra įregistruotas Amerikos Revoliucijos Dvišimtmečio Administracijos.” (Spauda kontaktuoti: Frank Corrado. (312) 353-2072.)

Apie tai skelbė abu Washingtono dienraščiai ir mane sveikino žodžiu ir raštu keli artimesni korespondentai, prisijusdami iškarpų iš laikraščių.

Malonu buvo man matyti šokių šventę, ypatingai, kad iš Los Angeles į Chicagą buvo atvykusi mano dukterė Irena Raulinaitienė su savo trimis vaikais (du anūkai ir anūkė), kurie šoko vaikų grupėje.

Ponias Ford atidarė šokių šventę. Pirmajai daliai

pasibaigus, su savo Baltųjų rūmų korespondentės kortele nuėjau prie prezidentienę atlydėjusių Baltųjų rūmų pareigūnų jos pasveikinti. Ji buvo apsupta šventės rengėjų, tačiau ponios Ford spaudos direktorė man pasakė, kad prezidentienė sužavėta įspūdingai pravesta masine lietuvių šokių švente ir puikiu padovanotu jai lietuvišku tautiniu kostiumu ir kad galiu dabar su prezidentiene drauge lėktuvu grįžti į Washingtoną tačiau man reikėsia apmokėti grįžimo bilieta kainą, kai sugrįšime. Aš buvau nustebęs. Pasakiau, kad esu giliai dėkinga už man suteiktą dėmesį ir garbę, bet negaliu ši kartą pasinaudoti, nes čia yra iš Kalifornijos atvykusi mano duktė su šokiuose dalyvaujančiais anūkais, noriu pasilikti dar su jais ir pamatyti visą šokių šventę. Girdėdama tokius šiltus prezidentienės atsiliepimus, prezidentienės spaudos įstaigos direktorei paminėjau, kad atskira kuri lietuvių grupė galėtų parodyti Baltuose rūmuose tam tikromis progomis savo tautinius šokius ir daugiau lietuvių liaudies pasireiškimų.

Prezidentiniams rinkimams artėjant, teko man dalyvauti keliose prezidentūroje ir Valstybės departamente suruoštos etninių grupių atstovų konferencijose, kuriose dalyvavo nemaža lietuvių, turėjusių progos pasisakyti įvairiais rūpimais klausimais.

Prezidentas, remiant ir poniai Ford, aktyviai reikėsi kampanijoje, kandidatodamas į prezidento vietą. Tačiau jis padarė neatitaisomą klaidą vienoje savo kalboje, pareikšdamas ir net tvirtindamas, kad sovietai nedominuoja ir nelaiko savo kariuomenės Rytų Europos kraštuose. Jisai tą klaidą stengėsi atitaisyti. 1976.X.12 dieną sukvietęs į Baltuosius rūmus tautinių grupių Rytų Europos ir pabaltiečių atstovus, prisipažino suklydęs, neišsireiškęs tiksliai, kas liečia Rytų Europoje Sovietų dominavimą. Jisai teisindamasis nurodė per eilę metų JAV kongrese pasakytas savo kalbas tuo reikalu. Konferencijoje buvę lietuvių organizacijų atstovai nurodė savo krašte esančią padėtį: deportacijas, psichiatrines ligonines, tikėjimo persekiojimus, Helsinkio žmogaus teisių nesilaikymą ir t.t.

Sekantį vakarą man į namus paskambino iš Baltųjų rūmų etninių grupių reikalams Myron P. Korupas pareigūno įstaigos, kad rytoj rytą 9 val. atvykčiau į jo įstaigą pasisakyti lietuviams liečiančiomis problemomis ir turėti interviu su prezidentu. Į šią įstaigą dar atvyko ir kiti italų, kiniečių, lenkų, ukrainiečių ir vokiečių korespondentai. Plačiai teko išsakyti visiems savo problemas. Aš kalbėjau, kad Amerikos lietuviai stengiasi išlaikyti savo kultūrinį, tautinį palikimą, išsilaikyti toje aplinkoje, kur daugiausia, ypač Chicagoje susibūrę lietuviai. Mes laukiame tiesioginės paramos kultūrinėje ir ekonominėje srityje. Paminėjau, kad lietuviai ir kiti

pabaltiečiai yra nuolatinėje priespaudoje. Kodėl tie reikalai neiškeliami ir kodėl nieko nedaroma? Po išsikalbėjimo etninių reikalų įstaigoje visi 6 buvome priimti prezidento 23 minutėm. Kiekvienas galėjo pateikti po vieną ne politinį klausimą. Laiko buvo mažai, todėl galėjau tik paprašyti, kad būtų palengvinti siuntinių į Lietuvą muitai. Prezidentas paaiškino, kad tuo reikalu yra kontaktavęs sovietus.

Prezidentas Ford rinkimus pralaimėjo tikriausia dalinai dėl jo padarytos klaidos Rytų Europos atžvilgiu, nežiūrint jo pasiteisinimų.

Lapkričio 3 dieną (1976) Baltųjų rūmų spaudos skyriuje kambarys sausakimšai buvo užpildytas žmonėmis, elektroniniais įrengimais, T.V., mikrofonais, foto aparatais ant aukštų trikojų ir žmonių pečių. Ant grindų dėžės ir visomis kryptimis išvedžiotos vielos. Galva kvaito nuo korespondentų kalbų klegesio, garsų tikrinimo signalų, šviesų. Kelias valandas laukėme spaudos sekretoriaus ar prezidento, kad padarytų viešą pranešimą dėl prezidento rinkimų pralaimėjimo. Įėjęs spaudos sekretoriaus pavaduotojas pranešė, kad ateis prezidentas su šeima.

Laukiančiųjų minia susiūbavo. Kas galėjo pajudėti, slinko arčiau paaukštinimo ir mikrofonų. Net po stalais buvo susigūžusių žmonių. Viens, tu, trys, . . . viens, du, trys, . . . ar garsas tvarkoje? Įjunkti Baltimorės kanalą . . . Plojimai. Įėjo prezidentas, Betty Ford, jų duktė ir trys sūnūs bei marti. Spindėjo prožektoriai, spragsėjo mygtukai.

Prezidentas atrodė pavargęs. Lyg nenorėdamas parodyti vidurinio pergyvenimo, sustingusiu žvilgsniu žiūrėjo į pažįstamą minią, atėjusių žmonių išgirsti jo pareiškimo dėl pralaimėjimo. Prezidentas buvo užkimęs, duslus balsas atrodė galįs nutrūkti kiekvienu momentu. Padėkojo už parodytą draugiškumą ir pakvietė savo žmoną — "tikrąją šeimos oratorę" — ją pavaduoti. Ji nors stengėsi išlaikyti jaukią šypseną, bet liūdną akių išraišką negalėjo pakeisti. Ji pasakė, kad prezidentas pasveikino laimėtoją Carterį, dėkoja tūkstančiams už jį balsavusiems ir dirbusiems ir prašė vieningai palaikyti naujai išrinktą prezidentą.

Visą šeimą gaubė liūdesys. Susan akyse nesulaikoma riedėjo ašaros, taip pat Baltųjų rūmų tarnautojų ir korespondentų akyse. Prezidentas, ponias Ford ir šeimos nariai įsiliejo į minią su visais atsisveikinti. Padėkojau ponias Ford už parodytą lietuviams palankumą. Prezidentui, spausdama ranką, padėkojau už lietuviams ir kitų etninių grupių žmonėms parodytą dėmesį. Į tai prezidentas man atsakė, kad "jūs tapote per daug išlepinti". Dėl tų žodžių, pagailo man prezidento užuojautai sužibusių ašarų. (Bus daugiau)

B. ŽILYTĖ

ILIUSTRACIJA

EGLĖ

Neraudok Eglute
Neatplauks Žilvinas
Žodis jau išduotas
Kruvina puta
Galvą puoš tau naktį
Sidabru Sietynas,
Ir lietus užėjęs
Tau ištrinks kasas.
Gėdulo nuometai
Šiurkštus austas rūbas
Žiemą vasarėlę visada žalia
Šlama girios medžiai
Kalba beržai — uosiai,
Kad skausme nuliūdai
Su našlės dalia.

Žmonės, taip kalbėjo
Aną kartą sakė,
Kad prie josios kojų,
Taip arti šalia
Žaltys karūnuotas,
Gal tas pats Žilvinas
Vasarėlėj tūno
Po egle žalia.

PASIKVIESIU

Aš rašau eiles, dėlioju žodelius.
Juos kasdien, kas valandą po vieną.
Ir surinkusi dedu į pintines.
Ieškau nesuradusi jų vieno.

Neparodau niekam derliaus tos piūtės.
Bet aruodas vis pilnėja.
Rasit čia, daug skausmo, ašarų, vilties.
Ir jaunystę, kur radastomis žydėjo.

Kada bus mana klėtis pilna.
Aukso grūdų, drobėmis ir vynu.
Pasikviesiu į vaišes tada
Į žodelių, sakinių krikštynas.

AURELIJA BALAŠAITIENĖ

Lietuviai savo charakteryje iš esmės yra labai konservatyvūs ir visa tai, kas nauja, priima skeptiškai ar iš pradžių net visai atmeta. Mes gyvename mūsų tautosakos simbolikos rėmuose, bandydami gyvenime pasisavinti ir tai, ko iš arti nepažįstame ir tik iš raštų težinome. Mūsų tautosakoje moteris neturi didelio vaidmens. Ji arba rūteles augina, atlieka namų ruošos ir ūkio darbus, verpia, audžia ir visą savo dėmesį koncentruoja į bernelį-dobilėlį. Vėliau ją mes užtiname jau kaip „močiutę-sengalvėlę“... arba martele skriaudžiančią, žiaurią anytą.

Prisimenu, kaip pirmaisiais tremties gyvenimo metais buvo ruošiami lituanistinėse mokyklose Motinos dienos ar kitokie minėjimai. Visos „motinos“ būtinai būdavo vaizduojamos su ilgu sijonu, prijuoste ir skarele... Keista, kad net su mažais vaikučiais ji jau rodoma „sena“. Ir tada sėdėdavo jau nebejaunos mamytės, kurių dauguma šiandieną ilsisi po svetimos žemelės dulkėmis, bet nebuvo panašios į tas skurdžias, prieš laiką suvytusias, skarelėmis apsimūturiausias „mamytes“. Kodėl taip? Žiūriu šiandieną į mūsų modernias mamas su suaugusiais, jau daugumoje šeimas sukūrusiais vaikais. Visos jos puikios, užauginusios lietuviškas, šaunias šeimas, visos jos dorovingos, pamaldžios, patriotiškos, geros šeiminkės ir... nestokoja kitų dalykų žinojimo, kaip meno, literatūros, muzikos, politikos. Jos skaito paskaitas, dėsto universitetuose, yra gydytojos, architektės. Jų šukuosenos yra modernios, jų veideliai moderniai ir skoningai paliesti kosmetikos. Jos vairuoja greitus automobilius, balsuoja ir turi atsakingas tarnybas. O vistiek, kai ateina Motinos diena, mes vis grįžtame į tradicinę motinėlės sengalvėlės garbinimą, pamiršdami, kad dabartinė moteris turi būti pagerbta už savo puikiai atliekamą vaidmenį jau už namų ribų. Ji nebėra globama vien savo vyro, kaip kadaise. Ji neša atsakomybę už šeimos gerbuvį tiek savo finansiniu pajėgumu, tiek savo asmenybės akiračio praplėtimu. Ji turi bendros kalbos su savo universitetus lankančiu jaunimu. Ji net gali savo vaikams padėti pamokų paruošime. Šių dienų lietuvė motina yra pilnai išėjusi į „vyriško“ pasaulio plotmę, kurioje jau nėra vyriškos globos, o tik

negailestinga profesinė konkurencija ir kova už būvį. Mūsų šeimų pragyvenimo lygis, mūsų jaunosios kartos didžiulis aukštąjį mokslą baigiančių ar einančių procentas yra tik naujosios motinos — moters pastangų ir talentų dėka.

Žinau, kad su mano nuomone nesutiks dauguma skaitytojų. Tačiau blaiviais akimis pažvelkime aplink ir nusikratykime tos hipokritiškos nuotaikos, kuri mus dirbtinai pančioja ir viešumoje neleidžia pripažinti to, kas iš tikrųjų yra. Jei ir visada galima rasti priekaištų ir kritikos ir užsitarnaujančių momentų, tai negalima likti sustingus praėities sukurtuose mituose.

Prisimenu savo neseniai mirusią mamytę, buvusią gimnazijos mokytoją. Visada atminty matau ją skaitančią knygas, taisančią sąsiuvinius, retkarčiais užsukančią pas garsųjį Moralį Kaune naujai šukuosenai. Einu dar toliau. Mano močiutė, 1940 metų birželio baisiųjų įvykių auka ir 1946 metais mirusi Sibire, buvo šviesi, elegantiška, literatūrą ir operą mėgusi moteris, mane išmokiusi pamilti poeziją. Man mano kartos motinos visada liks šviesia atmintimi, jų nesurišant nei su namų ruoša, nei bulvių skutimu, nei dryžuotų prijuosčių margumu.

Naujoji moteris pradeda tapti pilnutiniu žmogumi, savo paskirties neribodama vien biologinėmis funkcijomis. Jei Didžiosios Britanijos vyriausybės galva yra Margaret Thatcher, taip pat žmona ir motina, jei Indijai daugelį metų vadovavo Indira Gandhi, o JAV į vice prezidentus kandidatavo Geraldine Ferraro, žmona ir keletos vaikų motina, kodėl lietuvė moteris negali būti pripažinta pilnu žmogumi šalia buvimo motina ar žmona?

Pažvelkime į gyvenimą dar iš kito taško, metant žvilgsnį atgal. Anglijos aristokratija paprastai savo berniukus jau nuo penkių metų atiduoda į privačių mokyklų bendrabučius, o mergaites — nuo aštuonių. Ar būtina pripažinti, kad moteris, turėdama šeimą, privalo atsisakyti kitų žmogiškosios būties aspektų, kaip kūrybingumo, veržlumo, intelektualinių klausimų nagrinėjimo? Gyvendami Amerikoje, turime savo vaikus namuose iki maždaug 4-6 metų. Kartą išėję į mokyklą, jie randa draugus ir drauges, įsitraukia į sportą, dalyvauja lietuviškoje veikloje. Namuose jie praleidžia nedaug laiko — valgo, miega, rengia pamokas, kalbasi su draugais telefonu, groja plokštelėmis, t.y. veda gan savarankišką gyvenimą. Namų aplinka palieka juose stiprų įspūdį: naudojama kalba,

D. TARABILDIENĖ

MOČIUTĖ

papročiai, maistas, laisvalaikio praleidimas, kurio jaunimas neturi daug. Tėvai vyksta į renginius, daugumoje nepritaikytus jaunimui. Jaunimo laisvalaikis praleidžiamas ne su suaugusiais, be su bendraamžiais, kad ir lietuviškoje aplinkoje. Grįžę į namus, jie nevertina to, kad mama visą dieną yra namie ir "nieko neveikia". Vaikai mėgsta pasididžiuoti savo motinomis, bet jie nevertina jų kaip namų šeiminkės simbolio. Galiu kalbėti iš patirties, pati užauginusi keturis vaikus. Jie gerbia namų tylą, kai aš rašau. Jie su dideliu malonumu rodo mano knygą kitiems, dalyvauja su pasididžiovimu ten, kur mato ir mane. Intelektualinis bendravimas yra mūsų labai žemai vertinamas ar iš viso nediskutuojamas. O vistiek tai, mano supratimu, yra pats stipriausias asmeninio bendravimo pagrindas. Vaikai suauga, tampa asmenybėmis ir savo tėvus vertina iš gilesnio taško: kuo jie pasireiškia pasaulyje, savo aplinkoje už namų ribų. Kulminaciniai šeimos gyvenimo taškai šiais laikais yra mūsų Kalėdų, Velykų tradicijos, mokslo baigimai ir šeimyninės šventės, kurios jungia visą šeimą be kasdienybės raugo. Ir studentai mielai margina margučius, padeda ruošti Kūčių vakarienei, prisideda prie namų tvarkos palaikymo, nupjaudami pievutės žolę ar išnešdami šiukšles. Tačiau jie nesigėri

savo motinos namų ruošos menu nei nesididžiuoja jos sugebėjimais virti, adyti ar ravėti. Tai kasdieninio gyvenimo natūralūs darbai, kurie yra atliekami be jokio romantiško elemento. Muzika, literatūra, profesiniai pasiruošimo klausimai domina mūsų jaunąją kartą, ir beveik visi be išimties vadovaujasi tėvų patarimais, nors ne visada paklusta. Tokia jau kiekvienos naujos kartos privilegija.

Nesendinkime be laiko savo motinų ir matykime jas tokiomis, kokios jos šiandieną yra. Leiskime joms ugdyti savo talentus ir reikštis profesiniame gyvenime už namų sienų, pripažįstant joms pilną žmogiškosios egzistencijos teisę. Net ir rimto amžiaus sulaukusios "sengalvėlės" šiandieną rodo su moderniomis šukuosenomis, moderniais drabužiais, kosmetika, šypsena ir noru dalyvauti. Turime keisti tradicinį motinos simbolį jau vien dėl to, kad, atėjus pavasariui, mes spaudoje su pasididžiovimu skelbiame universitetus baigusias merginas, linkėdami joms įvairiausios sėkmės jų pasirinktose profesijose. Dar vėliau, rašydami apie naujų lietuviškų šeimų kūrimą, visada minime jaunosios diplomus ir jos visuomeninės veiklos faktus, primygtinai reikalaujanti, kad ir toliau tie interesai nenutruktų mūsų visuomenės gerovei. Bet . . . po kiek laiko, atsiradus šeimos prieaugliui, argi pateisiname savo buvusius linkėjimus, nuolatos kartodami motinos "pasišventimą, pasiaukojimą ir kančią". Jaunos motinos paprastai yra labai laimingos, linksmos, pilnos džiaugsmo. Žinau ne vieną, kuri, supdama savo naujagimį, jau šalia turi pasidėjusi knygą ar gaidas ir svajoja apie sugrįžimą į savo darbovietę, jausdama savyje kūrybines ir intelektualines jėgas. Naujagimiui motinai yra fiziniai reikalinga. Paaugusiam priešmokyklinio amžiaus vaikui jos buvimas yra tik šalutinės reikšmės, kai reikia pavedžioti, pavalgydinti, nuprausti, ką Lietuvoje su dideliu pasisekimu padarydavo tarnaitės arba "Nianės". Paaugliui motina labai reikalinga, nes jo brendimo laikotarpyje motinos įtaka turi atsverti šalutines neigiamas įtakas, su kuriomis kovoti nėra lengva. Motinos užsiėmimas už namų ribų to saito nemenkina, nes paaugliai tuo pačiu metu yra mokykloje, o grįžę su pagarba sveikina savo motiną, kuri eina su gyvenimu ir daugelyje atvejų jos dėka įgalina jauną žmogų svajoti apie aukštąjį mokslą. Ne paslaptis, kad finansiniai šitame žemyne išsilaiko tik šeimos, kurios turi du pajamų šaltinius.

Taigi, pamirškime "sengalvėles", bet gerbkime motinas, kurios šalia šeimos ir namų ruošos atsakomybės, iš lizdo išskridus vaikams, turi savo aiškią vietą gyvenime, netapdamos įkyrios, pasimetusios ir dominuojančios "uošvės" pajuokiamu tipu.

ŽILVINE, ŽILVINĖLI!

RŪTA KLEVA VIDŽIŪNIENĖ

Mėgau vakaro prieblandą, kai pro vešlius sodo medžius dar blyškiai šmėkčioja melsvi dangaus lopai, o gėlių žiedai tartum susitarę pakvimpą palangėj. Pasi-rėmusi ranka galėčiau taip prasvajoti iki vėlaus ir tamsaus vakaro, jei vaikų balsai nepabudintų iš gilių minčių. Štai ir dabar mažasis Juliukas jau žiūrėjo pakėlęs savo šviesią galvytę į namo langą, stipriai tebe-laikydamas prispaustą prie krūtinės sviedinį.

— Mama, ar dar nešaukei vakarienei?

— O kaipgi, jau beveik visas paruošta, nusiprausk rankutes ir ateik į viršų.

Šeštasis gimtadienis, ryt bus Juliuko šeštasis gimtadienis, mažiau ir jau grįžau prie namų ruošos, tebesinėsdama tą pačią mėlyną prieblandos nuotaiką.

Iš mergaičių kambario tebesigirdėjo vartomą knygų čiuzėjimas. Kazelė jau buvo trylikos, o Ada net penkiolikos, taigi beveik kaip ir panelė šiame taip gyventi skubančiame krašte.

Vaikams pavalgius ir pranykus savo kambariuose, vėl grįžau prie mėgiamo lango, dabar jau visiškai kupino paslaptingo medžių šlamėjimo ir rasos kvapo dideliuose gėlių žieduose. Tolumoje gatvės lempa atrodė kaip mėnulio pilnatis, kylanti už sodelio.

Šeštasis gimtadienis, — pusbalsiu pakartojau ir graudulys užgniauzė kvapą. Dažniau ir dažniau dabar paskėsdavau praeityje, dabar, kai sunkiausios dienos jau buvo nugalėtos. Aišku, gimtadieniui pasikviesim ir Rimtautą, tą gerą, kiek neaptašytą senbernį. Ką gi daugiau turėjau?

Beveik susijuokiau, prisiminusi mudviejų pirmą pokalbį lietuviškame subuvime. Taip buvau jau atratusi nuo žmonių, ir savų, ir svetimų. Sėdėjo šalia koncertėlio metu, tai ir pradėjom kalbėtis. Kažkaip natūraliai, be didelių pristatymų. Tik paskui tas už-klausimas ir tas status, kvailas mano atsakymas.

— Ar jūs čia viena? Ar esat ištėkėjusi?

— Ne, — atšoviau tada, beveik sąmoningai skaudindama ir save, ir tą malonų poną. — Bet aš turiu tris vaikus.

— O, — beveik nuraudo užklausėjas, — aš

atsiprašau taip stačiokiškai įsišokęs su klausimu. Aš tik norėjau pats prisistatyti, jei jau šalia sėdim ir draugiškai dalinamės koncerto įspūdžiais. Esu Rimtautas Labutis.

— Tai aš turiu atsiprašyti už stačiokiškumą, — staigiai nuliūdau. Atpratau nuo žmonių, ypač saviškių, retai pasirodau. Mano vardas Saulė . . . matot, šviečiu, bet nešildau.

— Malonu, — Rimtauto žvilgsnis buvo santūrus ir pokalbis nutrūko.

Tas toks trumpas, savotiškas epizodas tada iššaukė manyje jūrą prisiminimų! Jaunystę, svajas, pirmą meilę ir pirmą kančią. Kiek laiko buvo praėję? Metai, o gal šimtmečiai?

Nebuvo galima gintis praeities vien stiprios valios ir stiprios nevilties pagalba. Net ir tie šešeri metai nenužudė atsiminimų. Gal iš viso nereikia gintis, gal kada nors praeis geruoju?

Tą vakarą, po to mielo lietuviško koncertėlio, Rimtautas Labutis visgi atnešė man, vienai bestoviniuojančiai tarp minios žmonių, balto vyno stiklą.

— Nesmagu man vienam vaišintis, tai gal prisidėsite prie baliaus? — nedrąsiai šyptelėjo.

Tas vakaras vėl išplukdė į paviršių senus atsiminimus, seną meilę Tomui.

Gražios buvo dienos. Buvau tada pradedanti studentė, gyvenau su vis labiau nesveikuojančia motina, laukdama studijų galo ir numatomų vestuvių.

D. TARABILDINĖ

TRYŠ SESELĖS

Tomas buvo baigęs prekybos mokslą ir jau gavęs neblogą darbą, o aš buvau numačiusi vėliau gal tęsti mokslus ir ieškoti darbo savo universitete lektore ar asistente. Sesuo Adelė jau seniai buvo sukūrusi šeimą su Kevinu ir augino dvi dukreles, aštuonerių ir šešerių metų. Nebuvo jų vedybos nei labai laimingos, nei ypatingai nevykusios, bet vyras mėgo barus ir garsiai kalbančių draugystę, gi žmonos lietuviškumas jam tebuvo rakštis akyje. Juk tiek laiko gyvenom Amerikoje, kokios Lietuvos jai dar vis reikėjo?

Ir štai trenkė nelaimė į jų namus, kaip tik tuo metu, kai laukėsi trečio kūdikio. Vėžys, neišpaunamas ir neišgydomas, vėžys pačiame jaunos motinos žydėjime. Greitai bėgo paskutiniai Adelės gyvenimo mėnesiai, vis didesnės ir didesnės tapo menkėjančiame veide jos baimės ir skausmo pilnos akys. Padėtis buvo beviltiška, o mūsų motinėle buvo pati pagalbos reikalinga. Kas bus su vaikais, ypač su tuo, kuris kaip tik rengėsi ateiti į šį nesvetimą pasaulį? Adelė matė, kaip vyras nejaukiai nusukdavo akis į šalį, vos pradėjus kalbą apie vaikų ateitį. Nors bandė slėpti savo planus, buvo aišku, kad tų lietuviškai su močiute kalbančių mergaičių jis nelabai norėjo. O štai dar vienas pakeliui . . . Sesers akys nukrypdavo į mane.

— Neapleisk mano vaikų, sesute Saule, — maldavo Adelė. — Kevinas visvien juos atiduos adoptavimui, nujaučia mano širdis. Valdžia duos išlaikymą, tau liktų mūsų namas, o juk ir tėvas prisidės, ar negalėtum keliems metams priimti jų globą, visgi neatitektų svetimiesiems, kurie iš to tik pasipinigauja.

Ne, tokia mintis man niekad nebuvo atėjusi. Juk aš pati dar tik ruošiausi gyventi, svajoju apie savo ateitį, darbą ir Tomą. Tos mielos mergytės staiga tapo man grėsme ir aš visa susitraukiau nuo tokio pasiaukojimo galimybės.

— Saulute, tu tokia jauna, tau dar vos virš dvidešimt metų, ateitis nepabėgs nuo tų kelių metelių, kol pabręs mergytės. Išliktų lietuvaits, kada nors ir pati didžiutumeis. Ką daryti, Viešpatie, ką daryti su vaikais, jei jau šaukiesi pas Save ir jau tokia Tavo valia? — nesuvaldomai raudavo Adelė.

Žiūrėjau tada į trūkčiojančią, pablyškusią jos veidą ir galvojau, kaip jai turi būti baisu mirti, kai jos kūne neramiai kruta dar viena gyvybė. Abi buvom tos pačios religingos ir pareigingos motinos dukterys, abi turėjom ir tuos pačius savo tautos nuolankumo bruožus. Juk ir mano motina plakėsi šiame krašte viena su dukterimis, kai irgi vėžiu mirė tėvas, juk ir ji gal norėjo meilės ir gyvenimo saldumo, o pasirinko namus ir pareigą. Gal ir jai tada dar piršosi ne vienas, gal ir jai reikėjo daryti aštrų sprendimą?

Juliukas gimė silpnas ir mažutis, o sesuo po to gyveno vos šešias savaites. Kevinas stovėjo prie jos karsto visas pašiurpęs ir pasimetęs, nežinodamas, ką bedaryti.

— Saule, patark, patvarkyk, gal tu stipresnė, — tepasakė tas lengvas airiškas trijų vaikų tėvas ir po to gėrė bent savaitę. Ta savaitė ir nulėmė mano ateitį, kai paimdavau rėkiantį naujagimį į rankas, kai jį maitindavau ir pati mokinausi motinystės.

— Kaip manai toliau tvarkytis? — neramiai klausė Tomas, užbėgdamas suradęs laisvą valandėlę vakarais. — Ar dar ilgai reikės čia tau vargti, Saule? Ar Kevinas jau tvarko adoptavimo dokumentus?

— Nieko neklausk, Tomai, esu per daug pavargusi ir dvasiniai ir fiziniai, — atsakydavau.

Mamutė padėjo, kiek leido jos mažutės jėgos, bet jau buvo aišku.

Tomas. Reikėjo kalbėtis su juo, nes nežinia buvo už viską baisesnė.

* * *

Rimtautą Labutį susitikau sekantį sekmadienį prie bažnyčios. Šį kartą nebuvo jokio koncerto nei minėjimo, net draugijos susirinkimo. Pavasaris buvo beužleidžias vietą vasaros tingiam liūliavimui, saulėtam dangui, jūrai ir mažiems privatiems pasisvečiavimams. Labutis maloniai nusišypsojo ir priejo pakalbėti, nors jautėsi gana nejaukiai. Nei pažįstamas, nei ne, — pagalvojau ir man buvo gaila savo išsišokimo.

— Kur vaikučiai? — paklausė Rimtautas, lyg neturėdamas ką kalbėti. — Važiuosit kur į gamtą?

— Neplanavau, vaikai sekmadieniais su tėvu.

— O, tai aš gal tada ką nors ne taip nugirdau, — leptelėjo Rimtautas ir pats išsigando. — Atleiskit, juk tai visiškai ne mano reikalas, iš tiesų neturėčiau kalbėti, tartum būčiau senas draugas. Dar kartą atleiskit, aš tikrai jaučiuosi blogai dėl tokio nevalymo pasakymo.

Pažiūrėjau į žmogų taip nuoširdžiai nuraudusį ir pasi-jutau, kad už jo draugiškumą gal reikėtų atsilyginti atvirumu.

— Neimkit į galvą, ponas Rimtautai, jūs visai teisus savo žodžiuose. Todėl gal išgertume kavos puodelį parapijos rūsyje, ir aš truputį paaiškinčiau savo elgesį ir padėtį.

— O, jums visai nereikia man aiškintis, aš gi esu pašalietis, — bandė gintis žmogus. — Tik štai kažkaip susipažinome, pasirodė man labai maloni, tai štai ir prilipau. Tikrai, pats nežinau, kaip čia pasakius . . .

— Kavos, gerai?

— Su malonumu, jei jūs tikrai turite valandėlę.

— Bus malonumas ir man.

Vėlyvo pavasario sekmadieniai niekuomet nebūdavo gausūs parapijos lankytojais, visi veržėsi prie jūros ar į kalnus. Rūsyje būriavosi daugiau senimas, kuriems išvykos ne taip lengvai susiorganizuoja. Jų maži būreliai šnekučiavosi prie alaus stiklinės ar mažų pyragėlių.

— Taip, mes labai maloniai paplepėjome tame koncerte pereitą sekmadienį, todėl ir aš jaučiuosi esanti sena pažįstama, — šypsojasi padrąsinančiai savo kukliam palydovui. — Gal reiktų man pasiaiškinti dėl tokių neaiškių posakių iš savo pusės. Tada taip iššoviau, kaip iš patrankos, ir liko viskas pakabinta ore, o pasakiau tą sakinį daugiau sau, negu jums.

— Iš tiesų, kodėl dabar turėtumėt . . .

— Nesiginkite, aš tikrai noriu pasiaiškinti. Klausėte, ar esu išteklėjusi. Atsakymas tas pats — ne. Ir tie mano minėti trys vaikai iš tikrųjų ne mano, bet beveik kaip mano, nes savo mirštančiai seseriai pasižadėjau jos vaikų niekad neapleisti.

— Dievulėliau . . .

— Tai štai ir visa misterija, — nusišypsojau, matydama, kokią palengvėjimą atnešė šie mano žodžiai. — Vaikai, tiesa, tebeturi tėvą, bet jis buvo per jaunas ir per nekantrus, kad norėtų jiems paskirti savo gyvenimą. Be to, jam visad trukdė tai, kad vaikai buvo mokomi lietuviškai.

— Tėvas amerikietis?

— Taigi, airis. Nors sesuo niekad nesiskundė, bet turbūt visvien jiedu gyveno, kaip skirtingose planetose. Taip jau mudvi buvom Mamutės užaugintos, kad ir suaugę pusiau sąmoningai likome ištikimos savo tautos kamienui.

— Tai jūs tapote vaikų antroji motina?

— Maždaug. Trečiasis tebuvo šešių savačių, kai liga pakirto sesutę. Teko apsispręsti: arba pasiduoti tėvo spaudimui atiduoti vaikus auginti svetimiesiems, arba pačiai prisiimti motinos rolę. Ne, piniginiai reikalai buvo sutvarkyti pakankamai gerai, bet mano gyvenimas apsisvertė aukštyn kojomis.

— Įsivaizduoju. Panele Saulyte, man ir gražu ir gaudu viską tą girdėti. Juk liksime draugai, ar ne?

— Tikėkimės. Bet daugiau apie graudžius dalykus nė žodžio, gerai?

* * *

Važiavau tada namo ir galvojau, kad visgi nepapaskojau šiam mielam tautiečiui visos teisybės. kažkas sulaikė. Rimtautas Labutis buvo iš tų ramių lietuviškų vyrų, kurių jaunystės dienos kažkaip neužiomis praslydo pro pirštus vis dar kuriantis, mokantis, ieškant geresnio darbo. Galėjo būti arti keturiasdešimties metų,

nei labai gražus, nei labai negražus, bet toks atviras gyvenimui ir pasitikintis žmogaus gerąja puse. Buvau beveik primiršusi, kad ir tokių žmonių pasaulyje esama.

Tomas. Nieko neminėju jam apie Tomą, bet dabar atsiminimai vėl skaudžiai iškilo prieš akis, ir jaučiausi, lyg pavėlavau į gražius kraštus išplaukiantį laivą. Jaunystė buvo praėjusi, senatvė dar toli, o šitas vidurinis laiko tarpas atrodė bespalvis ir tuščias.

Kai spaudžiau mirštančios sesers drėgną ranką ir pasižadėjau tapti jos vaikų motina, Tomu neabejojau. Juk mylėjome viens kitą ir būtume seniai susituokę, jei ne Adelės liga ir visos su tuo susijusios problemos. O visgi širdyje buvo nejaukus jausmas dėl Mamutės, prisimenant Adelės pašnekesį apie jos artėjančias vedybas.

— Gal be reikalo bėgau iš Lietuvos, — sakė tada Mamutė. — Priespauda visada iššaukia didesnę priešinimą, stiprina charakterį. Gal ir dukra būtų kitaip ten išaugusi.

— Tikra tiesa, Mamuliuk, — neprieštaravo Adelė. — Kai visi norai ranka pasiekiami, atrodo, apsnūsta dvasia ir viršų ima žmogaus kūnas. Tie tolimi idealai tampa vis tolimesni ir nerealūs. Bet ką dabar begaliu daryti, myliu Keviną ir noriu už jo eiti.

— Su vaikaičiais nesusišnekėsiu, — liūdėjo Mamutė, o jos akys žiūrėjo kažkur tolyn, gal į savo pačios jaunystę.

— Susišnekėsi, tiek tau šventai pasižadu! — tvirtino tada Adelė, apsikabindama motinos pečius.

Ir štai dabar vėl aš su savo Tomu. Irgi tos pačios airių tautos vaikas, kažkuo beveik artimos lietuviui būdai. Jauniausioji duktė, ir ta . . . Mamutė tapo tyli ir sveikata greitai gėso.

Po Adelės mirties niekas nebuvo taip, kaip tikėjomės. Kevinas iš karto atsisakė mergaičių, kalbančių lietuviškai ir draugaujančių su lietuviukais. Atidavus auginti svetimiesiems, jos užmirštų vaikystės ryšius ir užaugtų geromis šio krašto pilietėmis.

— Ir kam jums tos senelių kalbos, juk gimėte ir gyvenate Amerikoje! — šaukė įpykęs. Tik iš lopšyje gulinčio sūnaus gal sau tikėjosi ko geresnio, bet kaipgi ji auginsi pats vienas be motinos. Mano sutikimas perimti motinos rolę jam atrodė puiki išeitis, išskyrus tą lietuvišką kalbą. Gal kai apsisiesiu su Tomu . . .

Tomas gi matė, kad Mamutė nebuvo laiminga dėl dukters pasirinkimo, bet jam buvo sunku suprasti priežastį. Argi nevažiavo jie į šitą kraštą įsilieti į vietos gyvenimą, tapti amerikiečiais, pamiršti apie praeitį?

— Tomai, mūsų padėtis yra kitokia, mes esam kaip šaukliai, išėję į pasaulį šaukti apie mums padarytą neteisybę, pasidalinant po karo mūsų kraštu, kaip savo nuosavybę, lyg jis būtų jums priklausęs.

J. JANULIENĖ

KILIMAS

Tomas nutilo ir ilgai apie tai galvojo. Pagaliau pasakė man, kai likome dviese:

— O kaip bus su mūsų vaikais, ar ir jie turės jaustis šaukliais ir kabintis prie praeities, vietoj žiūrėti į priekį?

Paskutinėmis sesers ligos dienomis mažai matydavau Tomą, nes po darbo bėgdavau ligoninėn . . . Kevinas jau buvo ramus ir susitaikęs su likimu, atrodo beveik nekantriai laukė galo. Visi dokumentai jau buvo sudaryti ir abiejų su Adele pasirašyti, palikdami jam tik finansinę naštą, kas nebuvo labai sunku, nes jis buvo iš turtingos prekybininkų šeimos. Man gi teko skaudžioji dalis. Su lietuvišku pareigingumu prisiėmiau sau visus tris vaikus, vieną dar vos šešių savaičių, kuriam niekad nebuvo lemta pažinta savo tikros motinos glamonių. Parsivežiau namo beverkiantį ir besispardantį kūdikį, glausdama prie krūtinės ir pati verkdamą.

Netaip, oi netaip viskas susiklostė. Tomas sėdėjo tylus ir nusiminęs. Žmona su trimis svetimais vaikais! Kodėl negalėjo atiduoti jų į kitas šeimas, kurie neturėjo vaikų, kaip visi daro? Iš kur ta nereikalinga mielaširdystė?

Po kelių priekaištinių pasikalbėjimų jis pakilo ir priėjęs apkabino mano pečius.

— Saule, tu man statai per didelius reikalavimus ir

kaina už tavo meilę pasidarė per aukšta. Aš norėjau vien tavęs, gražioji mėlynake, ne visos tavo šeimos su vaikais, motina, neužmirštama tėvyne, nesuprantama kalba ir sentimentais, laikraščiais, ir ta amžina kalba apie politiką ir rusus. Aš per jaunas, kad visa tai užsidėčiau ant savo pečių. O gal ir nevisai suprantu jūsų galvosena. Jei gali, atleisk man už nejautrumą, bet geriau išsiaiškinti dabar, negu vėliau po kelių karčių metų. Jaučiu, kad tai ne mano kelias, ne mano rūpesčiai, kad mudu per daug kas skiria vieną nuo kito. Žaviuosi tavo narsa, bet . . . Juk tu supranti, mergyt?

Supratau ir atleidau, o tačiau liko peilis širdyje nuo šio paskutinio pokalbio. Gal sugrįš, gal meilė nugalės abejones? Kartais naktimis išbudus norėdavau šokti iš lovos ir bėgti ieškoti Tomo, atsisakyti vaikučių ir užmiršti visus įsipareigojimus, bet užteko vien pažvelgti į miegantį Juliuką ir suprasdavau, kad tai teisingas buvo pasirinkimas. Reikėjo gyventi ir pačiai su savimi, išgerti visą šitą karčią taurę už savo širdies ramybę.

O laikas bėgo ir gydė žaizdas.

* * *

Mažasis Juliukas spindinčiomis akimis apžvelgė savo kelis vienmečius svečius, abi sesutes ir Mamutę, paskui klausiančiai pažvelgė į mane, atokiai ir iškilmingai stovinčią su vaikučių tėvais šalia gražaus pyrago su šešiomis žvakutėmis. Draugai buvo iš mūsų mažųjų šeštadieninės mokyklos, taigi nuotaika buvo pakiliai šventadieniška. Kevinas atvažiavo su pundu puikių dovanų ir greit vėl išvyko. Mūsų šeima žinojo, kad jis jau keli metai gyveno su jauna mergina, kaip dabar jau buvo visuotinai praktikuojama, bet apie vedybas niekad neužsiminė. Atrodo, ir jo vedybų kliūtis buvo tie trys vaikai, kurių nenorėjo jo draugė.

Buvau beduodanti ženklą žvakučių užpūtimui, kai pasigirdo durų skambutis. Rimtautas, pagalvojau, Rimtautas Labutis visgi nutarė užėti susipažinti su mano šeima. Savo nustebimui, buvau tuo patenkinta. Visgi ir aš nesu vieniša ir užmiršta. Buvo kiek pabodę būti vien pagarbos objektu, pasiaukojimo simboliu, šviesiąja Saulute. Jau buvo visgi praėję šešeri metai. Todėl sutikau Rimtautą su šviesia šypsena ir pristatinėjau saviškiams. Mačiau, kaip Mamutės akys išsiplėtė iš nustebimo ir kaip ji nusišluostė slaptą ašarą.

— Ar tu mano dėdė? — nekaltai paklausė Juliukas, o visi skaniai nusijuokė.

— O kaipgi, tikrų tikriausias dėdė, o štai ir tavo dovana gimtadieniui, — išiesė dėžę Rimtautas.

— Tai kodėl tu iki šiol čia nebuvai? — klausinėjo patenkintas vaikas. Visi vaikai juk turėjo dėdę, tik jis vienas ne.

— Toli gyvenau, bet dabar tikrai ateisiu visados, kai tik pakviesi. Ar tu mėgsti žuvažti?

— Niekad nebuvaž. Ar tu man parodysi, kaip pavāgti žuvį?

— Būtinai!

Juliuko gimtadienis ir mano kvietimas užēiti į mūsų namus mus tačiau iš tikrųjų padarė draugais. Jau nereikėdavo stoviniuoti po pamaldų prie bažnyčios, nenorint dar vis eiti namo ir neturint su kuo sumesti kokį žodį prie kavos puoduko.

Artėjo Kūčių vakaras, taip mielas mūsų širdžiai, nors ir buvome tokia keista, sulipinta šeima. Paprastai tą dieną pas mus atvažiuodavo ir Kevinas, idant būtų Kalėdas ir Naujus Metus laisvas praleisti su savo mergina. Daug kartų mandagiai išklausęs mūsų maldų, dalinęsis metų metais Kūčių plotkele ir teiravęsis apie šitų jam keistų papročių reikšmę, šiais metais Kevinas atvyko su dovanomis jau Kūčių rytą ir išsikvietė mane rimtam pokalbiui. Jaučiau ir pati, kad mūsų santykiai buvo smarkiai atšalę.

— Miela Saule, — pradėjo jis, stovėdamas beveik nugara į mane prie lango ir žiūrėdamas į tolį. — Nuo Adelės mirties praėjo jau beveik septyneri metai. Žinau, kad nebuvaž vaikams geras tėvas, bet stengiausi pagal savo išmanymą atlikti bent kelias tėviškas pareigas. Laikas bėgo, mes vis tolome vieni nuo kitų ir pamažu atėjo laikas apsispręsti, kas mes esame ir ką norime daryti su likusiu gyvenimu. Štai gavau darbe aukštą paskyrimą į bendrovės atstovybę Japonijoje ir turiu nutarti, ar priimu ar ne, nes tai gali būti daugelio metų išvyka.

— Kur glūdi šitos problemos šaknys, Kevinai?

— Vaikai. Norėčiau vesti savo draugę ir vėl pradėti normalų šeimos gyvenimą, bet ji nesutinka tol, kol esu priirištas prie jūsų šeimos. Ji norėtų turėti ir savo kūdikį. Todėl ieškant išeities suradom tokį kompromisą: noriu prašyti atiduoti man Juliuką, atsisakant nuo mūsų kontrakto.

— Juliuką? — persigandau. Juliuką, kurį parsinešiau vystykluose ir kurį iš tiesų laikiau savo vaiku?

— Taigi, Juliuką. Merginos beveik suaugo, turės savus gyvenimus, o ir tau pačiai būtų laikas pasidairyti gyvenimo draugo. Dėkoju tau neišpasakytai už tuos pasiaukojimo metus! Aš tenoriu tik Juliuko visam laikui, kad pamirštų savo vaikystę ir aplinką, kurioje buvo auginamas.

— Kaip tu drįsti! — sušukau.

— Žinau, žinau, ką toliau sakysi. Bet šitas reikalas turi būti sutvarkytas visam laikui. Juk kalbam apie mano sūnų.

— O jei aš nesutikčiau?

— Tada vaikas liks be tėvo, nes aš išvykstu ilgam laikui ir kuriu naują šeimą. Juk turiu tam teisę, ar ne?

— Laimingos tau kelionės, — surikau ir pati išsigandau savo balso. — Taip ir sutvarkykim reikalą, kaip pats sakai, visam laikui.

— Neturiu legalaus būdo tave priversti atiduoti vaiką, bet gal apsigalvosi! — nusišypsojo paslaptinai. — Mačiausi su Tomu. Nėra nei vedęs, nei tave užmiršęs. Jei atsisakysi Juliuko, gal tau pavyktų jį vėl susigrąžinti, juk neinat jaunyn nei vienas, nei kitas. Atiduotumėm mergaites į vienuolių mokyklos bendrabutį pagaliau būtum laisva nuo visų įsipareigojimų.

Sekė ilga tyla. Beveik mačiau Tomą šalia savęs, tarytum vakar būtume išsiskyrę. Toks gražus ir jaunas toks greitas komplimentui ir glamonėjimams. Ak, ir aš tada buvaž kitokia, kaip daugelis jaunų studenčių. Traukė skirtingumas, pati Amerikos dvasia, varžtų nebuvimas.

Ar buvaž pasikeitusi po šito skaudaus apsisprendimo, po sunkių šešerių metų? Jei buvaž, tai visai aiškiai to pati nežinojau.

— Atidėkim sprendimą iki rytojaus, Kevinai. Pasakyk Tomui, kad Kalėdų rytą kviečiu mus aplankyti, — pasakiau kimiu balsu ir išėjau iš kambario.

* * *

Vakarinė žvaigždė greit turėjo sužibėti vis tam sėjančiame danguje virš mūsų gražaus namelio, kuriame kadaise gyveno Adelė su vyru ir mergaitėmis. Tą namelį paveldėjau su vaikais, kai pasirašiau legalų raštą, perimdama pareigas ir nuo jų atleisdama jų tėvą. Mamutė triūsėsi virtuvėje su mergaitėmis ir net Juliukui jau buvo žinomos visos Kūčių paslaptys. Tiesą pasakius, kitokių papročių tą vakarą jis ir nebuvo patyręs. Eglutė stovėjo tokia sava ir išpuošta vaikų mokyklėlėje darytais šiaudinukais. Tėvo ir mudviejų dovanos traukė nekantrią akį, stalas kvepėjo eglišakiais ir silkių patiekalais. Netrukus prie namelio sustojo automobilis, ir aš išėjau pasitikti Rimtauto.

— Šimtą kartų dėkoju, Saulute, už pakvietimą. Tai bus mano gražiausios Kūčios nuo neatmenamų laikų! — sveikinosi, dėdamas gausias dėžes eglutės papėdėje.

— Argi gali būti ir kitaip? — juokiasi. — Gi dabar esi mūsų visų geriausias draugas.

— Ach, kad tai būtų tiesa!

Mamutė pasirodė duryse jau nusimetusi priejuostę ir liesas jos veidas švietė laime.

— Mergaitės, pasiruoškite maldai.

Visada kalbėdavome Kūčių maldele, trumpą ir visad

tą pačią. Todėl nustebau, kai šį kartą ji pradėjo kiek kitoniškai.

— Gimęs Kristau, malonėk, pažvelgti ir į mūsų šią mažą lietuvišką salą, kurioje bandom išsaugoti savo tautos papročius ir tikėjimą. Laimink mūsų namus, kad daugiau ant jų neužkristų joks tamsus šešėlis. Prašome tik trupinėlio striprybės mūsų sunkiose bandymų dienose, amen. — Pakėlusi mano lėkštės tradicinę Kūčių plotkelę iškilmingai ištiesė man, Rimtautui ir vaikams. Rimtauto akys buvo drėgnos.

— Gal šį vakarą ir mano motina Lietuvoje kalba tokią panašią maldele, — tepasakė, bučiuodamas Mamutei ranką.

. . . Kūčios ir Kalėdos turbūt yra skaudžiausia šventė vienišiesiems. Kai naktis jau buvo visiškai tamsi ir mano šeima ilsėjose giliam miege, aš vėl išėjau į šaltą sodelio gilumą ir ilgai žiūrėjau į tūkstančius žvaigždžių. Ar aš tebesu ta pati Saulė, kurią kadaise mylėjo Tomas? Ar jis tebėra linksmas, veržlus, drauge toks šiltas ir meilus savo glamonėjančiame žvilgsnyje? Kevinas sako, kad tebėra nevedęs ir kad manęs neužmiršo . . . Juk neužmiršau ir aš, nors likau sužeista ir nustebusi, bandydama suprasti jauno vyro baimes. Ką atneš šis Kalėdų rytas?

Parvažiavusi iš ankstyvųjų pamaldų, griebiausi pusryčių darymo. Širdyje buvo neramu. Tomas žinojo mano namus, bet dabar daug kas pasikeitė ir mano aplinkoje, ir mano gyvenimo filosofijoje, todėl nebuvau tikra, ką dar jaučiu senai meilei Tomui. O visgi kaip sudrebėjau Kevinui netikėtai ištarus jo vardą ir tą pačią minutę pradėjau jo laukti!

Prie durų sustojo automobilis ir uždaromų durelių trenksmas sustabdė mano rankas judesio viduryje. Tomas, — pasakiau sau pusbalsiu.

Taip, į mano namus grįžo Tomas. Po šešerių metų vėl stovėjome vienas prieš kitą, žiūrėdami viens į kitą per slenkstį.

— Galiu pabučiuot savo seną meilę? — ne tai rimtai, ne tai juokais pasakė Tomas, išskėsdamas rankas. Nepajudėjau. Šeši metai buvo uždėję jam daug svorio, pagal įsiviešpatavusią madą užauginti siauri ūsiukai keitė kadaise tokį linksmą veidą. Taip, jis atrodė šauniai ir virš trisdešimties metų, bet veltui ieškojau jo akyse buvusio meilumo. Kažin, ar panašiai atrodžiau jam ir aš?

— Užeik į vidų, Tomai. Taip seniai nesimatę turim juk daug ką pasipasakoti, — kviečiau atsipeikėjusi, ištiesdama ranką.

— Jau išsigandau, kad gal nekviesi į vidų — nusijuokė.

Tomas pabėrė daugybę tradicinių komplimentų vai-

kams ir įsitaisė minkštasuolyje. Pasirodė atnešęs kadaise mano taip mėgiamo saldaus vynelio butelį, ir tas prisiminimas švelniai pakuteno širdį. Likę vieni, kurį laiką sekėme vienas kitą. Buvę sužadėtiniai, buvę mylimieji . . .

— Tu dar gražesnė, Saule. Jūs šaurietės, mane visad žavėdavote, — juokavo.

— Aišku, ilgiau pagyvenęs laisvėje gali geriau daryti palyginimus, — šposavau ir aš, bandydama užmegzti nuoširdesnę pokalbį. — Mačiau Keviną, tai sakė, kad gal apsilankysi, kad vis dar neradai kitos širdies damos.

— Suprantu tavo ironiją, bet nepyktu. Gerai, kalbėkime atvirai. Draugavau su keliomis merginomis, bet niekada nebuvo taip, kaip tikėjaisi. Lyginau jas su tavim, bet nė viena nebuvo tokia, kokios norėjau. Taip ir iškeldavome kiekvienas savo keliais. Keviną susitikau visai netikėtai, biznio suvažiavime, abu dirbame aeronautikoje. Pasakojo savo planus, kvietė tave vėl aplankyti, nes gal tau jau pabodo doros motinos rolė. Sakyk, ar teisybę jis sakė?

Stojo nejauki tylą. Kažkaip abu neradom tinkamų žodžių atnaujinti pažintį, pajusti viens kito natūralų pulsą.

— Atrodai vyresnis, Tomai, kaip tikras biznierių. Ir ūsus užsiauginai, ir lyg stambesnis . . .

— Aš esu vyresnis, Saule. Darbe sekasi, negaliu skustis.

Ada atnešė atidariusi vyno butelį ir stiklus, o aš jai padėkojau lietuviškai, kas Tomą vėl nustebino.

— Ar jūs dar vis namuose vartojat tą seną kalbą? Maniau, kai mergaitės išeis iš vaiko amžiaus . . .

— Taip, mes vis dar rūpinamės savo tautos gyvybės išlaikymu, Tomai, — pasakiau ir nutilau nusiminus. Tomas numojo ranka.

— Ach, geriau nesileiskime vėl į ginčus apie pasaulio santvarkos netobulumus, mergyt, aš gi čia atėjau kaip tavo senas draugas. Norėjau, labai norėjau tave pamatyti, pažinti tavo dabartį. Jei dar liepsnelė neužgėso, gal dar kartą sueitume į krūvą, kai esame vyresni ir daugiau pergyvenę? Kevinas sako, gal Saulė apsigalvos, pamačiusi savo seną meilę? — pasakė ir pasijuto gal nejučiomis per daug išsidavęs.

Štai kur buvo šio apsilankymo tikslas!

— Nesu tokia tikra, Tomai. Mano sesuo nebuvo per daug laiminga mišrioje šeimoje.

— Kodėl sakai mišrioje? Argi nesutarėme tada gražiai, ar neturėjom planų saulėtai ateičiai? Kevinas man aiškino, kad nori atsiimti sūnų.

— Betgi Keviną būsima žmona Juliuko visiškai nenori, — pratariau, slėpdama staigiai suledėjusią savo širdį.

Mūsų pokalbis vėl įklimpo skirtinguose pasauliuose, skirtinguose supratimuose. Štai kodėl Tomo akyse nebuvo to švelnaus šiltumo, to jausmingumo!

Atsikėliau ir priėjau prie lango, to pačio, prie kurio Kevinas vakar prašė jam gražint sūnų. Akmuo, slėgęs krūtinę tiek metų, po šio pasikalbėjimo buvo dingęs. Štai prieš mane stovėjo Tomas, mano išsvajotas, gailiom ašarom apverktas Tomas. Svetimas ponas, riebus ir su madingais ūsiukais.

— Žilvine, Žilvinėli, — staigiai pagalvojau

graudžiai. — Atėjome abu iš skirtingų pasaulių, pasi-džiaugėme vienas kitu, o dabar laikas vėl grįžti į savo pasaulius.

Atsisukau ir žiūrėjau į Tomo veidą tiesiu žvilgsniu.

— Pasakyk Kevinui, kad jo planas nepavyko. Aš pakėliau Juliuką, kaip tą pakeliui pamestą ryšulį ir rengiuosi jį nešti iki galo. Tegul važiuoja Kevinas į Japoniją ir galutinai užmiršta praeitį. Jis nebuvo blogas žmogus, ir aš jam neišmėtinėju, bet vaikas dabar yra mano ir aš jo nemainysiu net į tavo meilę.

• K N Y G O S

KELIONĖ PRAEITIN

AVOS SAUDARGIENĖS “VĖJAS IŠ RYTŲ”

N. KULPAVIČIENĖ

Ava Saudargienė yra plačiai žinoma lietuviškoje veikloje. Ji vadovavo tautinių šokių grupėm, vaikų teatrui ir bendrai reikėsi kultūrinėje veikloje, keldama lietuvių vardą australiškose padangėse. Ji taip pat bendradarbiauja periodinėje spaudoje ir rašo knygas. “Vėjas iš rytų” yra jau antroji jos kelionių aprašymų knyga, kurios negalima būtų priskirti vien tik prie eilinių kelionių aprašymų grupės. Šalia visų būtinų turistinių nuotykių čia glūdi gilesnė pagrindinė mintis, tai yra kelionė praeitin. Autorė vaizdžiai pasakoja įvykių eigą, įpindama istorinius faktus į turistų lankomą aplinką, bet svarbiausia ji įdomiai įpina susitikimus su seniai nematytais šeimos artimaisiais. Prieš akis iškyla kartų istorija, pergyvenimai, praeitis ir dabartis. Aprašomos vietovės yra reikšmingos Lietuvos istorijai, kurios retai yra lankomos eilinių keliautojų. Kas darėsi Sūduvoje, kaip atrodo Žalgirio paminklas, koks buvo senųjų prūsų šeimų likimas ir daug kitų praeities įvykių įpinama į darnią visumą, kuri tęsiasi per visus knygos puslapius. Knyga yra įdomi ir lengvai skaitoma. Galima autorei tik prikišti, kad neparašė daugiau. Linkime “Moters” bendradarbei Avai Saudargienei vėl keliauti po platų pasaulį ir nepamiršti dailiosios plunksnos!

ŠEŠI ŠIMTAI METŲ TREMTYJE

AVA SAUDARGIENĖ

Vėjo sunešti lapai pakėlė klojo pageltusį kilimą; kalniukuose pušys ošė. Į Nemuną tekančio upelio vingyje snaudė kaimas, už jo piliakalnis, prie kurio vedė mane brolis Petras. Eidami palikome nulūžusių smilgų brydę.

“Kaip čia ramu, lyg namo sugrįžus”. Sušnabždėjau, nedrįsdama sudrumsti Sūduvos kalnelių tylos ir grožio.

“Čia buvo Lauryno namai”. Parodė kaimą Petras.

“Lauryno? Kokio Lauryno?”

“Mūsų protėvio, Lauryno Simniškos”.

Sunerimusi pažvelgiau į plačių pečių, ketvirčiu amžiaus brandesnį už mane brolį; bandžiau skaityti galias jo veido linijas, neprarasti nė vieno žodžio iš jo pasakojimo.

“Pirmojo pasaulinio karo paskutiniais metais, kai vokiečiai traukėsi, miestai degė, frontas priartėjo prie Suvalkų Kalvarijos,

kur mes tuo laiku gyvenome. Tu buvai kūdikis, neprisimeni kaip visus mūsų gatvės gyventojus iškėlė už Šešupės ir sudegino namus. Dešimt miesto vyrų, jų tarpe ir mūsų tėvą, suėmė ir laikė įkaitais, pagrasinę už vieną užmuštą vokiečių du suimtuosius sušaudyti”.

“Apkasams kasti žandarai gaudė jaunus vyrus ir paauglius. Man buvo jau aštuoniolika. Susitarę su pusbroliu, pagėgom į mišką ir prisijungėm prie lietuvių savanorių”.

Pušys nustojo ošusios, klausėsi.

“Paskelbus Lietuvos nepriklausomybę, savanoriai kovėsi su lenkais. Prie Augustavo mus apsupo. Man pavyko pabėgti ir pasislėpti pas mūsų vyriausią seserį, kuri, ištėkėjusi už mokytojo, gyveno Suvalkuose”.

Mūsųams nurimus, Petras persikėlė į Vil-

nių. Vilnius patiko. Įsimylėjo Lietuvos sostinę ir sulenkėjusią lietuvaitę Ireną Ramanauskaitę, ir, prieš tėvų valią, apsigedė. Tik Irenos brolis buvo jam palankus, padėjo įsikurti, priėmė darbui į savo fabriką, greitai vedė jį paskyrė.

Lenkų pavergtame Vilniuje lietuvių gyvenimas nebuvo lengvas. Lenkai nekenė, niekino, „litvinski chlop“ vadino. Irenai, ištekęsiai už „chlopo“ buvo sunku. Petras pasiryžo įrodyti sulenkėjusiems dvarininkams Ramanauskams ir Vilnių užgrobusiems lenkams legionieriams, kad lietuviai lygiaverčiai, gal net pranašesni už lenkus. Paveldėta iš tėvų aistra įsikniso į knygas, studijavo istoriją; senuose raštuose ieškojo prosneliui suteiktos bajorystės dokumentų.

„Ieškojau herbo baltos gulbės raudoname apskritime, auksinėmis raidėmis įrašytu Laurymo Simniško iš Sūduvos vardu, kurio dublikatą suimtas tėvas man buvo pavadęs saugoti, bet, deja, sudegė kartu su namais“.

Vilniaus archyvuose dokumentų neradęs, važiavo į Varšuvą. Varšuvoje su dėdės prelado Simniško pagalba, dulkėtuose raštuose rado originalą ir pasidarė notaro patvirtintą kopiją. Grįžusi „bajorą“ Irenos tėvai pradėjo respektuoti!

„Bet man to neužteko. Susidomėjęs praeitimi, ieškojau Simniškų giminės šaknų“.

Archyvų dokumentuose ir Augustavo rajono bajorijos knygoje rado sūduvių Siemniško-Simnišką.

Sūduvoje buvo mūsų giminės šaknys! Tolimesni tyrimai atvedė mane prie šio piliakalnio“. Išties palinkusius pečius ir vedė per atžalyną.

Palipome į piliakalnį, kurio apačioje vingiavo upelis. Rudens vėjų gūstyje sutraškėjo senos šakos. Ilgas sūduvių šešėlis sulinko po sena pušimi, ir aš atsisėdau šalia.

Prieistoriniais laikais tarp Nemuno ir Bugo apsigyveno baltai sūduviai, skaitlingiausia prūsų gentis, graikų geografo Ptolomejo vadinami Sudinoi, Lietuvos kunigaikščių ir kryžiuočių kronikininkų — Terra Sudorum, ar Sudovite. Gudų kunigaikščiai ir mozūrai juos vadino Jotvingi, Jotvai; Mindaugo donacijos dokumentuose, kuriais 1253 ir 1259 m. Lietuvos karalius šias žemes atidavė kryžiuočių ordinui, kraštas vadinamas Terra Deynove, Dainava. 16 a. kronikininkai rašė — Dainavos girios.

Išlyginęs smėlį, brolis Petras pirštu brėžė Sūduvos ribas: nuo Nemuno iki Elko, Bebro intako Luko vaga, apėjo ežerų grandinę — Sasnavo, Ulovski, Lasmady, Šeštak; nu-

tiesė liniją iki Lažno ir Vištyčio ežerų, ir nukrypo į pietus iki Gardino. Sūduvoj būta didžiulių girių. Pušynai, eglynai, ąžuolynai ir beržynai saugojo žmogų ir žvėrį. Archeologiniai piliakalnių radiniai rodo, kad jau 2 a. šių miškų gyventojai buvę aukštos kultūros. Apsigynimui nuo priešų pylė piliakalnius, kurių daugumas iki šių dienų išlikę, statė akmenų ir molio pilis, supo jas akmenų sienomis ir giliais grioviais. Vieni kūrėsi prie pilių, kiti penkių, šešių sodybų kaimais. „Viena tų sodybų buvo mūsų protėvio, Lauryno Simniško tėvų“.

Miškų saugomuose kiemuose skambėjo vaikų juokas, moterų dainos. Aplink bastėsi laukiniai žirgai, stumbrai, šernai ir vilkai, žaidė baikščios stirmaitės, o meškos net į kiemą ateidavo. Derlingoje žemėje sėjo javus, augino galvijus. Bet medžioklė buvo mieliausias užsiėmimas. Žvėrių kailius, medų ir vašką su kaimynais mainė į varį ir geležį. Upėmis plukdė medžio rąstus į marias, kur laukė kitų šalių laivai, nes niekur tokie aukšti ir tiesūs medžiai neaugė, kaip tarp Nemuno ir Vyslos. Sūduvos miškų rąstai buvo žinomi ir branginami, kaip Sembos gintaras.

Sūduviai buvo laisvi žmonės, krivių ir kunigaikščių valdomi. Ramų gyvenimą drumstė tik karo šauksmas. Priešo pulkams užpuolus sodybas, sūduviai subėgė į pilį gynėsi iki paskutiniųjų. Dažnai ir patys puolė Mozūrų, Voluinės ir Haličo žemes.

Pirmos istorinės žinios apie sūduvius randamos 983 metų Nestaro kronikoje, vėliau, 1282-83 m., Lietuvos kunigaikščio Traidenio kronikoje, bei karaliaus Mindaugo raštuose, kryžiuočių ir Vytauto aktuose. Kronikų daviniais, Prūsųose būta 170 tūkstančių gyventojų, iš jų 33 tūkstančiai sūduvių. 11 a. Sūduvos sostinę Drohičiną prie Bugo sunaikino totoriai; apleistą kraštą puolė slavai. Mindaugas atstatęs sudegintą Drohičiną pilį, atidavė valdyti Voluinės kunigaikščiui. Neilgai trukus ją atkariavo Traidenis.

Kitos gentys padėjo sūduviams gintis nuo užpuolikų, bet be vieno vado, nesusijungę prūsai nepajėgė atsilaikyti skaitlingesniems priešams: lenkams ir rusams iš pietų, o iš vakarų Kryžiaus ordinui, kuriam tryliktame amžiuje popiežiaus aktu savavališkai buvo atiduota Prūsų žemė.

Gindamiesi nuo lenkų, sūduviai dėjosi su totoriais. Lietuvos karaliaus Boleslovo sumušti 1260 metais, susijungę su lietuviais. Karalius Gediminas dalį sunaikintos Sūduvos prijungė prie Trakų kunigaikštijos. Vėliau Kęstutis sėkmingai priešinosi lenkams, bet Vytautas, kuris buvo geras karys,

bet, mano manymu, blogas politikas, karų ištuštintą kraštą leido kolonizuoti mozūrams. Po kiek laiko, Jogaila Sūduvą grąžino Lietuvai.

13 a. nesėkmingose kovose su kryžiuočiais, kunigaikštis Gedetas su 1500 kariais pasidavė ordinui; sūduvių dalis, su kunigaikščiais Skomantu ir Kantigirdu, buvo ištremti prie Baltijos jūros, į kryžiuočių šnaikintų sembų pusiasalį. Šis pajūrio kampas, kur įsikūrė trisdešimt du sūduvių kaimai, ilgai buvo vadinamas Sūduvos vardu. Sūduviai laikėsi tėvų kalbos ir papročių. Kaip sembai, taip sūduviai rinko Baltijos gintarą, lietuviams žinomą sakų vardu, pavadinę juos sūduviškai *gentars*. Šimtmečiui praėjus, sūduviai pradėjo vokieėti.

Pietinės Sūduvos kunigaikštis Skurda su savo žmonėmis traukėsi prie Nemuno. Vieni persikėlė per Nemuną, kiti apsistojo prie Naugarduko ir Valkovisko; treči pasiekė Gudijos sritis — Polocką, Vitebską ir Mogilevą.

„Paskutiniųjų tarpe buvęs Simniškių protėvis“.

„Nepavyko rasti tiesioginių žinių apie išvietintų sūduvių kelius“. Susimąstęs tęsė Petras. „Bet nesunku atkurti iš kronikininkų užrašų ir tautosakos“.

Bėgdamas nuo priešų, Simniška su šeima ir tarnais traukėsi tamsiais miškais, kėlėsi per upelius, klydo klampiose pelkėse, apeidami maurojantį stumbrą. Maitinosi kepta stirmiena, naktimis glaudėsi prie laužo, saugodamiesi staigiančių vilkų ir piktų demonų, skraidančių šviesiais žiburiukais. Saulei patekėjus ėjo toliau. Kelį į Didžiąją Lietuvą pastojų patvinęs Nemunas. Panemune bėgliai pasiekė Mogilevo sritį, kur prieš gudų atsikraustymą gyveno baltų ir suomių gentys.

„Simniškių tremtis galėjusi prasidėti ir kiek vėliau, po Melno taikos sutarties, 1422, kai Polocko, Vitebsko, Smolensko, Minsko ir Mogilevo sritys atiteko Lietuvai ir į jas iškelti kryžiuočių ištremti sūduviai“.

Dideli gudų žemių plotai buvo prijungti prie Didžiosios Lietuvos kunigaikščių žemių; nemaža dvarų įsigijo Lietuvos didikai ir bajorai. Stiprinant ryšį su Lietuva, 1564-6 metų reformoms, Gudijoje įvesta ta pati tvarka, kokia buvusi Lietuvoje. Lietuvos ir Gudijos žemininkai išaugo į privilegijuotą bajorų luomą; jų pareiga buvo ginti kraštą nuo priešų. O priešų būta nemaža.

„Lietuvos-Lenkijos karaliui Steponui Batorui (1567-1586) vedant karus su Maskvos kunigaikščiais dėl gudiškų sričių, prie

Pskovo kovėsi lietuvių pulkai. Dokumentuose radau, kad Mykolo ir Kristupo Radvilų pulkuose tarnavo sūdavas Laurynas Simniška”.

Narsumu pasižymėjusį Lauryną karalius apdovanojo bajorystė, baltos gulbės raudoname apskritime herbu ir žemėmis Mogilevo srityje. Tai buvo Niemorožų dvaras prie Dniepro, kuriame Simniškos išgyveno iki 18 a. antrosios pusės.

“Kaip Simniškos vėl atsidūrė Sūduvoje?” Raginau pritilusi.

“Po trylikos metų karo, Andrusovo sutartimi (1667 m.) didžioji dalis Gudijos pripažinta Lietuvai. Tačiau karai nesiliovė; vidaus tvarka iro, ir 1772 m. Mogilevas ir Simniškų Niemorožai atiteko rusams”.

Okupavę Gudiją, Maskvos kunigaikščiai saivaliavo. Nusavintas bajorų ir valstiečių žemes atidavė rusams be sutarto atlyginimo, lietuvių belaisvių nepaleido, bet ištrėmė į Sibirą. Bėgdami nuo rusų, persekiojami bajorai, miestiečiai ir valstiečiai traukėsi į Didžiąją Lietuvą, kur Lietuvos kunigaikščiai suteikė jiems tremtinių teises ir laikinam valdymui pavedė Vilniaus, Alytaus, ir Žiežmarių seniūnijas. Tremtiniai bajorai šaukė seimelius savo teisėms ginti, išsirūpino nuosavybėn žemių Merkinės, Nemunaicio, Alytaus, Pūnijos ir Prienų girininkijose.

Archyvuiniuose dokumentuose pažymėta, kad našlė Simniškienė Milerytė, valdžiusi Niemorozus iki 18 a. antrosios pusės, pasinaudojusi jau tuo metu Lietuvoje veikusia vyrų ir moterų teisine lygybe, pardavė Niemorožų dvarą gudų bajorui Korsakui iš Naugarduko už 12 tūkstančių kapų auksinių, (auksinas buvęs lygus 23.5 karato aukso), ir su dviem mažamečiais vaikais pasitraukė į Didžiąją Lietuvą. Pardavusi dvarą, Simniškienė neteko teisės gauti valdyti išvietintiems dalinamų seniūnijų, bet bajorystės nenustojo. Augustavo bajorų sąrašuose įrašyti Lauryno Simniškos vaikaičiai, bajorai.

Pirmame Sūduvos Kalvarijos seniūnijos gyventojų sąraše, 1790 m., kuriame užrašyta 924 vyrai, 851 moterys ir 546 iki dešimties metų amžiaus vaikai, yra Tadas Simniška, 27 metų, jo žmona Rožė, 25 metų, trejų metų sūnus Simas, tarnas Motiejus ir kampininkė Magdė.

“Chronologiškai Tadas turėjęs būti Niemorozus pardavusios Simniškienės sūnus, jo sūnus Simas, gimęs 1787 m. Lauryno proanūkas, mūsų tėvo Prano Simniško, gimusio 1863 m. senelio tėvas”.

Kai Simniškos dar gyveno Niemorožuose, į ištustėjusias Dainavos didžgiras

atsikėlęs nuo rusų pabėgęs sūduvis Trobias su šeima. Trobiai įsikūrė netoli Kalvo ir Orijos ežerų, prie Šešupės. Neužilgo atvyko daugiau išvietintų sūduvių į vietovę, pramintą Trobiais. Kūrėsi amatininkai ir prekybininkai. 1710 m. Trobiai oficialiai pavadinti Kalvarija, jungtiniu Kalvo ir Orijos ežerų vardu.

“Kai kas teigia, kad Kalvarijos vardas kilęs iš sumanymo laukuose pastatyti Kristaus kančios stotis, bet tai abejotina, nes tokių stočių Kalvarijoje niekad nebūta”.

Tuo metu siautęs badas ir maras, numarinęs tris ketvirtadalius seniūnijos gyventojų. Bet Kalvarija, karaliui Augustui II (1670-1733) suteikus laisvojo miesto teises, plėtėsi ir augo.

“Tadas Simniška, motinos gautais už Niemorožų dvarų auksiniais, prie Šešupės intako Rausvės nusipirko Smetoniškių, Plynių ir Palių sritis; ant Šešupės kranto, prie besikuriančio miesto, pasistatė nemažą

sodybą, kurioje gimė ir gyveno jo ainiai, mūsų senelis Tadas, mūsų tėvas Pranas Simniška ir trys jo broliai. Tėvui teko ūkis; vienas brolių išvyko į Filadelfiją, kur ir dabar jo vaikai gyvena, antras į Varšuvą kunigauti, trečias gavo ūkį kaimynystėje. Kalvarijos ūkyje gimėme ir mes visi, Prano Simniškio ir Marijos Venckevičiūtės vaikai, kurių trys jau mirę, o kiti išsiskirstę įvairiuose kraštuose”.

“Paslenke sutikau pabėgėlę nuo Mogilevo; ji žino Neimorožų dvarą, jis paverstas kolūkiu. Jos tėvai jame dirbė”. Ilgokai patylėjęs, Lauryno ainis Petras nutraukė tylą.

Raudoname saulėlydy, sidabrinių topolių lapų rašmenyse suplazdeno balta gulbė. Kai saulė nusileido, kadugiuose ir akmenyse atgijo sūduvių protėviai.

Ištrauka iš Avos Saudargienės knygos “Vėjas iš rytų” 1983 m.

Vilnius Records — plokštelių firma išleido pasakų plokštelę vaikams “Pasaka”. Pirmoje pusėje įkalbėta: Dangus griūna, Gužučio ir Gervės piršlybos, Milžinai, Našlaitėlis ir Milžinas, Slibinas Devynгалvis, Kuriu, kuriu pečiuką; antroje pusėje — Ein Saulelė aplink dangų, Perkūno gincas su Velniu, Plungės pilies kalnas, Eglė, Žalčių Karalienė. Muziką sukūrė muz. Aleksandras Stankevičius. Plokštelės apklankas nupieštas mažosios Ventos Rutkauskaitės, ji laimėjo “Pasakos” apklanko konkursą. Plokštelę įkalbėjo grupė jaunimo ir senimo. Puiki dovana mūsų mažiesiems!

Plokštelės įrašė dalyvavo: iš k. L. Celtoriūtė, G. Nagys, B. Nagienė, V. Malciūtė, A. McVicar, R. Verbyla, V. Piečaitis, G. Naruševičiūtė, A. Stankevičius, M. Adamonytė; (viršuje) V. Rutkauskaitė ir A. Stankevičius.

Lietuvių Tautodailės Instituto naujas adresas:

Lietuvių Tautodailės Institutas / arba
The Lithuanian Folk Art Institute / arba
L'Institut D'Art Populaire Lithuanien,
1573 Bloor Street West,
Toronto, Ontario,
M6P 1A6
Canada

Lietuvių tautodailės institutas buvo įsteigtas 1978 metais Toronte, Kanadoje, dailininkų Antano ir Anastazijos Tamošaičių iniciatyva. Per penkerius metus buvo įsteigti skyriai: New Yorke, Bostone, Chicagoje, Philadelphijoje ir Detroite. Instituto penkerių metų sukakčiai paminėti Čikagoje surengta plati tautodailės paroda. L.T.I. nariai atlieka labai naudingą darbą. Jie puoselėja lietuvių liaudies meną, rengia kursus ir paskaitas, surenka muziejinės vertės objektus, sudaro išeivijos liaudies menininkų kartotekas ir t.t. Svarbiausia jie rūpinasi išleistų tautodailės knygų platinimu. Iki šol yra išleistos A. ir A. Tamošaičių — "Lithuanian National Costume" ir A. Tamošaičio — "Lithuanian Easter Eggs." Spaudai baigiama paruošti A. Tamošaitienės knygą apie lietuviškas juostas. Šių knygų neturėtų trūkti mūsų knygų lentynose ir viešose bibliotekose, kad lietuviškos liaudies meno tradicijos galėtų plisti plačiau.

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

K.L.K.M.D.-JOS LIETUVOS KANKINIŲ PAR. SKYRIAUS VEIKLA

Po vasaros prasideda didesnis judėjimas lietuviškoje veikloje. Tat ir mūsų skyrius 1984 lapkričio 11 d. turėjo metinį susirinkimą, kuriame apsvarstyti praeities ir ateities veiklos darbai. Susirinkimą malda atidarė pirm. G. Trinkienė ir padarė pranešimą atliktų darbų metų laike.

Skyriaus iniciatyva parapijoje buvo pradėtos ruošti bendros Kūčios tapo tradicija ir jos ruošiamos kas metą, nes dalyvių skaičius daugėja. Gavėnios metu drauge su Parapijos Soc. Sekcija yra ruošiami pietūs Anapilio salėje Lietuvos Religinei Šalpai paremti. 1984 m. per parapiją įteikta viso \$800.00. Kiekvienais metais pavasarį Kapinių lankymo dieną yra ruošiami šilti pietūs su kava ir pyragais kapinių lankytojams. Gautas pelnas panaudojamas įvairioms aukoms. Rudenį kapinių lankymo dieną rengiamos parodos. Šiomet parodą turėjo p. A. Abromaitienė su lapų paveikslais ir A. Katelienė su medžio skulptūromis. Sekantį rudenį dalyvauja V. Balsienė.

1984 m. birž. 10 d. skyrius iškilingai atšventė veiklos 35 metus. Šis jubiliejus yra susietas su K.L.K. Moterų Draugijos įsikūrimu Kanadoje. Minėjimas pradėtas Šv. Mišiomis bažnyčioje už mirusius draugijos nares, o po to vaišės Anapilio salėje. Dr. A. Užupienė-Lukienė skaitė paskaitą apie draugijos atsikūrimą, jos tikslą ir pirmus iniciatorius, kaip kleb. P. Ažubalį, Oną Jonaitienę ir kitas. Meninę programą atliko

sol V. Žemelytė ir J. Govėdas. Sukakties proga gauta daug sveikinimų ir širdingų linkėjimų skyriui. Minėjime dalyvavo daug svečių ir narės su šeimomis.

Prisimenami parapijos kunigai vardinių proga. Be to, šiais metais mūsų parapijoje buvo dvi reto pobūdžio šventės. Tai kun. Kazimiero Kaknevičiaus kunigystės šventimai-primicijos, diak. Ed. Putrimo diakono šventimai. Abu buvo pasveikinti skyriaus vardu su dovanomis. Kun. Kazimierui talkinta prie vaišių paruošimo.

Po to kas. A. Augaitienė paskaitė finansinę apyskaitą ir kam skirtos aukos metų bėgyje:

"Tėviškės Žiburiams"	\$165.00
"MOTERS" žurnalui	\$100.00
Lietuvos Bažnyčių leidiniui	\$100.00
Kan. Liet. Kat. Centrai ir Šv. Kazimiero minėjimui Toronte paremti	\$100.00
Lietuvos Bažnyčios Kronikai	\$100.00
Tautos Fondui	\$25.00
Anapilio koncertinio pianino vajui	\$50.00
Pagalba sergančiam lietuviui	\$100.00
Liet. Religinei Šalpai bendra su Par. Soc. Sec.	\$800.00

Dv. Vadas kleb. J. Staškus priminė apie arkivyskupijos organizuojamą pašalpą baudančiais Etiopijai. Šiam tikslui tuojau įteikė klebonui \$100.00

V. Ottienė jauriais žodžiais palietė ligonių ir senelių lankymą, jų globos reikšmę ir jų sunkią dalį.

Skyriaus narės ir svečiai popiežiaus Jono Pauliaus II-jo sutiktvėse Toronte 1984 m. iš k.: V. Ottienė, M. Timukienė, C. Pakštienė, P. Augaitis, S. Petraitienė, M. Gudalienė, A. Katelienė, A. Augaitienė

Iš pranešimų paaiškėjo, kad skyrius gražiai veikia kultūrinėje ir socialinėje srityje. Pereitas sezonas buvo labai darbinas ir gausus aukomis.

Toliau sekė svarbus punktas — valdybos rinkimai. Kadangi dabartinė valdyba jau dirbo keletą metų, tat prašė ją pavaduoti ir leisti poilsio. Tačiau neatsiradus, kas jų pareigas perimtų, pasižadėjo dar likti toliau bet, tik prašė daugiau talkos. Vis dėlto kai kurios dėl rimtų priežasčių pasitraukė. Būtent: R. Laurinavičienė, M. Norkienė, A. Vitkienė, Kaluzienė. Vieton jų atėjo: I. Cox, Elijošienė, Nina Balčiūnienė, E. Jūzėnienė, S. Petraitienė, Sekmadienio kavučių vadovė — J. Girklienė.

Ateities veiklos planą pateikė pirm. G. Trinkienė. Pirmiausia gruodžio 9 d. įvyksta draugijos metinė šventė. Šv. Mišios už mirusias draugijos nares. Paskaita ir vaisės Parodų salėje. Bažnyčioje narės dalyvauja pasipuošusios tautiniais drabužiais. Gruodžio 24 d. kaip ir kasmet yra rengiamos bendros Kūčios Anapilio salėje. Gavėnios metu Šalpos popietė Liet. Rel. šalpai.

Susirinkime dalyvavo ir kun. K. Kaknevičius. Atsidėkodamas už jam parodytą nuoširdumą, priminė, kaip ir jo šeima buvo artima Kat. Moterų Draugijoje šiais žodžiais: "Mielos šios par. Katalikės Moterys, Aš norėčiau jums asmeniškai padėkoti už taip brangią dovaną. Primicijų proga, už tą kelionės altorių, kuris brangus, mielas ir labai reikalingas mano gyvenime. Jau ne kartą naudojau laikydamas Šv. Mišias. Už poros savaitių vėl būsiu kelionėje Sudbury ir Sault Ste. Marie ir vėl naudosisiu šį altorių laikant Šv. Mišias. Dar kartą

• MOTERYS PASAULYJE

**Lietuvių Žurnalistų S-gos pirmininkė
Rūta Kleva Vidžiūnienė**

Lietuvių moterų dailininkių draugija Čikagoje išrinko naują valdybą: D. Kizlauskienė — pirm., V. Balukienė — vicepirm., N. Banienė — sekr., A. Sutkuvienė — izd.

Sofija Oželienė, visuomenininkė ir "Moters" bendradarbė sulaukė 85-ųjų metų. Sukaktyvių proga sveikiname ir linkime daug sveikatos!

Žurnalistė Rūta Kleva Vidžiūnienė yra išrinkta L. Žurnalistų S-gos pirmininke. Ji redaguos ir s-gos leidžiamą leidinį "Lietuvio Žurnalistas". Taip pat ji yra priimta nare į Lietuvių Rašytojų Draugiją. Sveikiname ir linkime kūrybinės sėkmės!

Lietuvių Čikagos opera šiais metais pastatė Verdi "Don Carlos". Pagrindines moterų partijas dainavo solistės: Nerija Linkevičiūtė, Aldona Stempuzienė, Audronė Gaižiūnienė.

Žurnalistinės premijos už reportažus ir straipsnius lietuvių periodinėje spaudoje paskirtos L. Rugienienei ir R.K. Vidžiūnienėi. Dviejų premijų po \$500.00 mecenatas yra kun. L. Prunskis.

Nauja Skaucių Seserijos vadovybė. Vyriausia skautininkė buvo išrinkta v.s. Stefa Gedgaudienė iš Clevelando ir jos padėjėja v.s. Marija Vasiliauskienė iš Toronto.

"Drago" 34-to romano konkurso jūrų komisiją sudarė: Danutė Bindokienė, Dalia Kučėnienė, Aušra Liulevičienė, Adolfas Merkelis ir kun. A. Naudžiūnas. Mecenatas yra Juozas Kaributas. Konkursą laimėjo žinoma rašytoja **Julija Švabaitė-Gylienė**. Sveikiname!

širdingai dėkoju už šią brangią dovaną, kuri lydės mane visą gyvenimą. Dėkoju Jum, mielos Kat. Moterys, ir kreipiuosi į Jus, kad gyvenimui toliau einant ir atsiradus kokiame reikalui jum patarnauti drąsiai kreipkitės į mane ir aš pasižadu kiek galėsiu jums padėti. Visų mūsų tikslas ir gyvenimo pabaiga ta pati. Tat keliaukime kartu tenai, kur ir mūsų mylimieji yra prieš mus nuėję, kur vėliai galėsime būti drauge amžinojo tėvynėje."

Po visų nutarimų, aptarimų ir kalbų pasivaikšiusios grįžome į namus prie savo kasdieninių darbų, bet su pasiryžimu dirbti mūsų šūkiui "TIESA ir MEILĖ!"

S.P.

K.L.K.M. D-jos ir Liet. Kankinių par. skyriaus 35 m. veiklos sukakties minėjime 1984 m. birželio mėn. 10 d., draugijos steigėjai **dr. A. Užupienė-Lukienei** pri-sega gėlę skyr. sekr. **E. Girėnienė**.

• Madų ir grožio pasaulis

IŠSILAISVINUSIOS MADOS?

Pačioje pradžioje visi dėvėjo vienodai — apsisiautę žvėrių kailiais. Pradėjus tobulėti audimui, apranga darėsi įvairesnė. Audiniai buvo naudojami kūno apsiautimui, vėliau — du gabalai susiuvami ir užmaunami per galvą. Iš to atsirado įvairios togos ir tunikos. Jos buvo įvairių medžiagų ir įvairių paskirčių. Viršutinės ir žieminės storesnių medžiagų, o apatinės plonesnės ir švelnesnės. Svarbi aprangos dalis buvo toga, kuria apsisiausdavo dienos metu, o naktį užsiklodavo. Vėlesniais amžiais iš jų išsi-

Graikė

5 a.p.k.

vystė iškilmingoji karališkoji apranga, įvairios skraistės, trenai ir t.t. Moterys rengėsi taip pat kaip ir vyrai, tik jos turėdavo daugiau įvairių pagražinimų ir paraukimų. Iš rytų nomadų tautelių, kurios augino gyvulius ir daug jodinėjo, paplito praktiška kelnų apranga. Ši dėvėjimo stilių perėmė Romos imperatoriai, vėliau jomis buvo ap rūpinta kariuomenė, o pirmajame šimtme-tyje jau buvo paplitę gana plačiai. Kada Europos moterys pradėjo dėvėti kelnas, sunku nustatyti, nors rytinėse tautosose kelnės kai kur priklausė prie pagrindinės moterų aprangos. Su archeologinėmis iškaskenomis Sardinijoje atrasta trijų tūkstančių senumo statulėlė, vaizduojanti moterį-muzikantę apsisiautusią toga ir dėvinčią labai aptemptas kelnas. Su audimo tobulinimu ir trans-porto kelių pagerėjimu, kuriais atgabendavo

Renesanso moteris

16 a.

brangius audinius iš tolimųjų kraštų, vystėsi ir dėvėjimo mados Europoje.

Nuo 14 amžiaus moterų ir vyrų šimtmečiais dėvėta panaši apranga pradėjo keistis. Vyrų rūbai sutrumpėjo, ilgų apsiaustų privilegiją sau pasilikę tik karališkųjų ir dvasiškųjų luomų atstovai. Moterų rūbai susiaurėjo suvaržant juos įvairiom kietom liemenėm, pagrazinant didelėm apykaklėm ir labai giliais iškirpimais. Tuo reikalu pasigirdo net priekaištų iš dvasiškios. Bet daugumoje dvaro damų mados priklausė nuo karališkų dvariškių nuotaikų, kurios dideliu kuklumu nepasižymėjo. Aukštuomenės luomas savo aprangai išleisdavo pasakiškas sumas, kartais net nustelbdami pačius valdovus. Pagaliau Anglijos ir

Marija Antuanetė

18 a.

Prancūzijos karaliai paskelbė nuostatus, kas ir ką gali dėvėti. Pagal luomus buvo nustatyta madų stilius, medžiagos, papuošalai ir net spalvos. Purpurinę spalvą turėjo teisę naudoti tik valdovai. Taip pat griežtai buvo nustatyta, kokias sumas per metus galima išleisti aprangai. Kiek turto eidavo asmeniškam išsidabinimui, galima susidaryti vaizdą iš imperatorienės Elzbietos, Petro Didžiojo dukters, palikimo. Ji visus savo karališkus rūbus užsakydavo tik Paryžiuje ir dėvėdavo tik vieną kartą. Po jos mirties buvo rasta penkiolika tūkstančių iškilmingų rūbų ir keli tūkstančiai batų... Miestiečiai irgi turėjo savo aprangos nuostatus pagal užsiėmimą ir amatus. Kaimiečiai dėvėjo tik savais pagamintais ir išgrąžintais drabužiais, iš kurių išsivystė tautinis charakteris, užsilikęs iki šių dienų. Pvz. Austrijoje net iki 20 amžiaus pradžios kaimo mergaitės, tarnaujancios miestuose, privalėjo dėvėti tik savo liaudiškas "dirndl" sukneles. Nuo 16 amžiaus ir kilmingųjų dvaruose galima jau pastebėti tam tikrą tautinį atspalvį, kuris dalinai priklausė nuo klimato, aplinkos ir vietinių audėjų sugebėjimo panaudoti liaudišką ornamentiką ir spalvyną.

Septynioliktame amžiuje Anglijoje Cromwell valdymo metu buvo bandoma prislopinti diduomenės besaikį puošnumą ir įgyvendinti puritoniško kuklumo idėjas. Bet po jo ir vėl viskas sugrįžo į senas vėžes. Paryžius ir Londonas vėl dominavo kaip pasauliniai madų centrai. Brangūs austi mežginiai ir šilkai užplūdo visus kraštus, kad net Prūsijos valdovas Friedrich II uždraudė užsienių medžiagų įvežimą, kad apsaugotų vietinę pramonę. Moteriškų madų

**Miestiečiai
14 amžius**

stiliai įgavo baisias proporcijas. Buvo išleistas įsakymas, kad karališkų rūmų damoms būtų rezervuojama po tris sėdimas vietas, kad jos galėtų sutalpinti savo plačių „krilolinių“ sijonus. Dėl to sukilo žemesnių rangų damos irgi reikalaujamos tų pačių privilegijų. Pagaliau ir pati Marija-Antuanete, kuri pasižymėjo nepaprastu išlaidumu ir puošnumu, 1785 metais pareiškė, kad ji turinti jau trisdešimt metų ir visos tos perdėtos mados, tinkančios tik labai jaunuoms, jai yra nusibodusios.

Tam tikrą smūgį madoms sudavė Prancūzų Revoliucija. Tuoju buvo uždarytos visos brangių audinių audyklos ir siuvyklos. Buvo išleisti įsakymai, kokios rūšies ir kokių spalvų audinius galima austi. Dėl to sugriuvo visa audimo pramonė ir vėliau reikėjo skirti dideles sumas, kad vėl viską atstatyti į seną padėtį. Laisvės ir lygybės idėjos madas kiek aplygino. Pradėjo nykti luomų aprangos skirtumai. Madų žurnalas „Cabinet de Modes“ 1790 metais rašė, kad dabar visi rengiasi vienodai, tik turtingieji gali madas dažniau keisti. Atgijo susidomėjimas senąja antika, kaip simboliu naujos ateities ir išsilaisvinimo iš moralinio sustingimo. Moterų madų stiliai pasidarė ramesni, buvo jaučiamas palinkimas į asmenišką patogumą ir kūno laisvumą. Nors kai kurios moterys, norėdamos pabrėžti savo revoliucinį „pilietiškumą“, dėvėjo vyriškas veltines juodas skrybėles, marškinius ir suvarstomus batus. Nuo to laiko vyrų mados daugiausia įtakos turėjo iš Anglijos. Pusilgės „culotte“ pakeitė ilgos vyriškos kelnės, kurios buvo laikomos revoliucijos simboliu. Vyriški kostiumai, atsisakydami visų anksčiau buvusių prašmatnybių, su mažais nukrypimais ir pajavinimais palengva pradėjo įgauti konservatyvų stilių, kuris išsilaikė iki mūsų dienų.

Apie 19 amžiaus vidurį iškilo jaunesnės ir liberalesnės pažiūros, palinkimas į fantaziją

ir romantiką užvaldė visą gyvenimišką aplinką. Kiek viešai pasireiškusi moteris revoliucijos metu, vėl buvo garbinama tik kaip namų ir šeimos idealas. Iškylo intelektualų aukštesnis vidurinis luomas. Menas, muzika, opera pasidaro plačiau prieinama. Atsiranda didelis noras linksmintis ir šokti. Moterų mados pilnėja, plėtėja. Turbūt nieko nėra romantiškesnio, kaip Štrausų valsų garsuose oru skriejantys šilkų ir vualių šimtaklosčiai sijonai! Taip, romantizmas buvo pats aukščiausias madų elegancijos periodas. Nors retkarčiais ir pasirodydavo moterų dėvinčios vyrišką aprangą, kaip rašytoja George Sand, norėdamos pa-

Romantika 1867 m.

demonstruoti savo priešišką nusistatymą arba atkreipti į save dėmesį. Tačiau iki moterų viešo kelnų dėvėjimo „ipilietinimo“ turėjo praeiti dar labai daug laiko.

Gyvenimo aplinka keitėsi su technikos išradimais. Tobulesnė mechanizacija buvo paspartis masinei gamybai. Pradėjo atsirasti didelės aprangos reikmenų krautuose, kurios daugėjo ir plėtėsi visuose kraštuose. Jų įtaka kasdieninių madų formavime buvo

labai reikšminga. Madų niuansai keitėsi greitai, nes besiplečianti madų industrija turėjo daryti pelną.

Nuo dvidešimtojo amžiaus pradžios pradėjo iškilti naujas madų šūkis: pigu, praktiška, patogiu ir gražu. Komercinių reklamų pagalba iki šių dienų stengiamasi padaryti galimai didesnę apyvartą. Ir dabar dar vyrauja pasaulinių madų centrai Paryžiuje ir Londone, bet nemažiau reiškiasi New-Yorke, Romoje ir kitur. Jie aprūpina ne-
gausias pinigingas klientes ir svarbiausiai paduoda toną masinės gamybos madom, kuriom pasinaudoja daugumas moterų. Prie šio amžiaus naujovių galima priskirti tik Chanel, kuri apie dvidešimtuosius metus sukūrusi sportinę aprangą įgyvendino naują moters tipą.

Ar mados išsilaisvino? Tik dalinai. Ar kiekvienas gali dėvėti, ką nori, kur nori ir kada nori? Tai priklauso nuo asmens. Niekas nebesijaudins operos premjeros metu greta sėdinčių kaimynų, dėvinčių abejotinos švaros džinsais. Niekas nebekreips dėmesio į jaunuoles, nesivaržomai demonstruojančias viešose vietose „šortus“, net ir bažnyčiose. Niekas nebesistebės išmaudymosi kostiumėlių, pavirtusių į neestetiskas skiauteles. Gal tik kartais kas ir nusišėbės, kokios turėjo būti mamytės...

Tiek amžių pastangas dėjusi moteris savo išsilaisvinimui vis dar negali išsivaduoti iš komercinės reklamos pavergimo. Pigu, praktiška ir patogiu, tai dar nereikia gražu.

N.K.

1920 metų mados

• Šeiminių kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Salierų sriuba

- 1 št. sviesto,
- 2 p. kapotų salierų,
- 1 svogūnas, piaustytas riekėm,
- 1 bulvė, piaustyta riekėm.
- 2 p. vištienos buljono,
- 1 štl. kapotų žalių krapų,
- 2 p. pieno,
- 2 št. tarkuotų morkų,
- 2 št. tarkuotų salierų,
- ½ štl. druskos,
- ¼ štl. pipirų.

Visas daržoves gerai nuplauti ir nulupti. Salieram nuplauti paviršiaus gyslas. Didesniame inde išleisti sviestą, sudėti kapotą salierą, svogūną ir bulvę. Uždengti ir labai lengvai troškinti 10 min., žiūrėti, kad neparuotų. Supilti buljoną ir sudėti krapus, druską ir pipirus. Uždengti ir troškinti 30 min. Sumalti blenderiu, supilti pieną, tarkuotas morkas ir salierus, pridėti prieskonių pagal reikalą. Gerai pašildyti, neužvirinti.

Pagerintas pyragas

- 1 ¼ p. sviesto,
- 1 ½ p. cukraus,
- 4 kiaušiniai
- 2 tryniai,
- 1 citrinos sūka ir žievė,
- ¾ p. bulvių miltų,
- ¾ p. razinų,
- ¾ p. korinkų,
- 1 pk. kepimo miltelių.

Sviestą ištrinti iki baltumo, trinant sudėti po vieną trynį ir po vieną šaukštelį cukraus. Gerai ištrinti. Persijoti miltus su kepimo milteliais ir gerai išmaišyti. Sudėti tarkuotą citrinos žievelę, maišant sulašinti sūką. Įmaišyti bulvinius miltus, razinas ir korinkas. Išplakti baltymus ir lengvai įsukti į tešlą. Sudėti į sviestuotą kepimo formą, kepti prie 350° apie 70 minučių.

Žagarėliai

- 1 kiaušinis,
- 3 št. cukraus,

- 2 št. rūgščios grietinės,
- 1 citrinos tarkuotos žievelė,
- miltų pagal reikalą,
- cukraus pudros, riebalų virimui.

Cukrų ištrinti su kiaušiniu, sudėti grietinę, citrinos žievelę ir pridėjus miltų išminkyti tešlą (kaip makaronų). Plonai iškočioti, supiaustyti pailgom juostelėm, įpauti viduryje ir pernerti. Virti karštuose riebaluose. Išėmus tuoj pabarstyti cukraus pudra.

Šrimpų ir grybų salotos

- 1 ½ sv. grybų,
- 1 dež. šrimpų konservų, 5 oz.,
- ½ p. aliejaus,
- 4 št. obuolių sunkos,
- 4 št. citrinos sunkos,
- druskos, cukraus, pipirų pagal skonį,
- ¼ p. sherry vyno,
- kapotų petražolių,
- kapotų svogūno laiškų.

Šviežius grybus nuvalyti ir plonai supiaustyti. Šrimpus porą kartų perplauti šaltu vandeniu ir gerai nusausinti. Indelyje išplakti aliejų, obuolių ir citrinos sunkas, druską, pipirus, cukrų ir vyną. Servavimo inde sudėti grybus, šrimpus, užpilti paruoštą mišinį ir išmaišyti. Uždengti ir palaikyti apie 45 min. Prieš servuojant pabarstyti kapotom petražolėm ir laiškais. (Shrimp — lietuviškai vartojamas prancūzų kilmės žodis crevette — krevetė)

Troškinta žuvis

- 1 sv. žuvies (filet),
- 2 p. pieno,
- kapotų laiškų,
- ½ štl. druskos,
- 1 lauro lapelis,
- 1 didesnė bulvė,
- ¼ štl. garstyčių miltelių,
- 1 štl. citrinos sunkos.

Didesniame kepimo inde išdėstyti žuvies gabalus. Pieną sumaišyti su druska, kapotais laiškais, įdėti lauro lapelį ir užpilti ant

žuvies. Indą uždengti ir troškinti ant lengvos ugnies apie 20 min. Atskirai išvirti bulvę su trupučiu druskos ir nusunkti. Nuo žuvies nusunkti kiek padažo ir blenderyje išplakti su bulve. Sudėti garstyčių miltelius, citrinos sunką pagal skonį ir išplakti. Žuvį sudėti į servavimo indą ir užpilti padažu. Papuošti kapotom petražolėm.

Pipirų ankščių salotos

- 3 žali pipirai,
- 3 raudoni pipirai,
- ½ sv. grybų,
- 3 kapoti svogūnai.

Pipirus nuvalyti, išimti sėklas ir supiaustyti. Grybus nuvalyti ir supiaustyti. Paruošti marinatą: 1 skiltelė malto česnako, ½ štl. druskos, ½ štl. šviežiai maltų pipirų, ½ štl. garstyčių miltelių, 3 št. acto, ¾ p. aliejaus. Viską sudėti į blenderį ir gerai išplakti. Grybus sumaišyti su pipirais ir užpilti padažu. Indą gerai uždengti ir palaikyti šaldytuve apie 3 valandas. Duodant į stalą servavimo indą iškloti salotų lapais.

Karštas krienų padažas

- 3 št. krienų,
- 2 št. miltų,
- 2 št. sviesto,
- 1 ½ p. buljono,
- 1 kiaušinio trynys,
- ½ p. rūgščios grietinės,
- citrinos sunkos, druskos, cukraus.

Krienus patroškinti su sviestu, įmaišyti miltus, supilti buljoną ir maišant užvirinti. Grietinę išmaišyti su tryniu. Pagal skonį įdėti citrinos sunkos, cukraus, druskos, viską gerai išmaišyti ir maišant šildyti iki virimo, neleisti užvirti. Tinka prie mėsų.

Agurkas su sūriu

- 1 pk. grietininio sūrio (8 oz.),
- ¼ p. tarkuoto agurko,
- ¼ štl. Worcestershire padažo,
- česnako druskos.

Agurką nuplauti ir neluptą sutarkuoti, nusunkti sunką. Visą gerai sumaišyti su visais priedais.

Daržovių apkepas

- 4 p. supiaustytų morkų,
- 1 didelė galva kalafioro,
- 2 št. sviesto,
- 2 št. miltų,
- ¼ štl. Dijon garstyčių,
- 1 p. viščiuko buljono,
- ½ p. plakamos grietinės.
- 1 ¼ p. tarkuoto šveicariško sūrio,
- 2 supiaustyti svogūnai,
- ¼ p. džiovintų sėlenų.

Daržoves nuvalyti, supiaustyti ir pavirinti pasūdytame vandenyje, kad kiek suminkštėtų. Daržoves nusunkti, perplauti šaltu vandeniu ir vėl nusunkti. Keptuvėje išleisti sviestą, įmaišyti miltus, garstyčias ir pakaitinti. Palengva įmaišyti buljoną ir grietinė. Maišant užvirinti. Sudėti tarkuotą sūrį, maišyti ir šildyti, kad gerai išsileistų. Kepimo formą patepti sviestu, sudėti nusaustas daržoves ir užpilti padažu, viršų pabastyti džiovintais sėlenais. Prieš servuojant neuždengus kepti 350° orkaitėje apie 20 min. Supiaustytus svogūnus riekėmis patroškinti svieste ir papuošti apkepa.

Ankštinių pupelių mišrainė

- 3 št. sviesto,
- 1 kapotas svogūnas,
- 1 p. piaustytų grybų,
- 1 skiltelė česnako, sutrinta,
- 2 pk. (po 9 oz.) šaldytų ankštinių pupelių,
- 2 št. citrinos sunkos,
- ¾ štl. žalių krapų,
- ¼ štl. druskos,
- ⅙ štl. pipirų.

Keptuvėje išleisti sviestą ir pakepinti kapotą svogūną. Sudėti nuvalytus ir supiaustytus grybus, česnaką ir maišant kepinti 5 minutes. Ankštines pupeles perplauti šiltu vandeniu, kad atsileistų, sudėti į keptuvę, sudėti visus likusius priedus, išmaišyti, uždengti ir troškinti apie 5 minutes, žiūrėti, kad pupelės gerai sušiltų.

Biskvitai

- ½ sv. sviesto,
- 4 kiaušiniai,
- 1 p. cukraus,
- 1 ½ sv. miltų,
- kepimo miltelių,
- vanilinio cukraus.

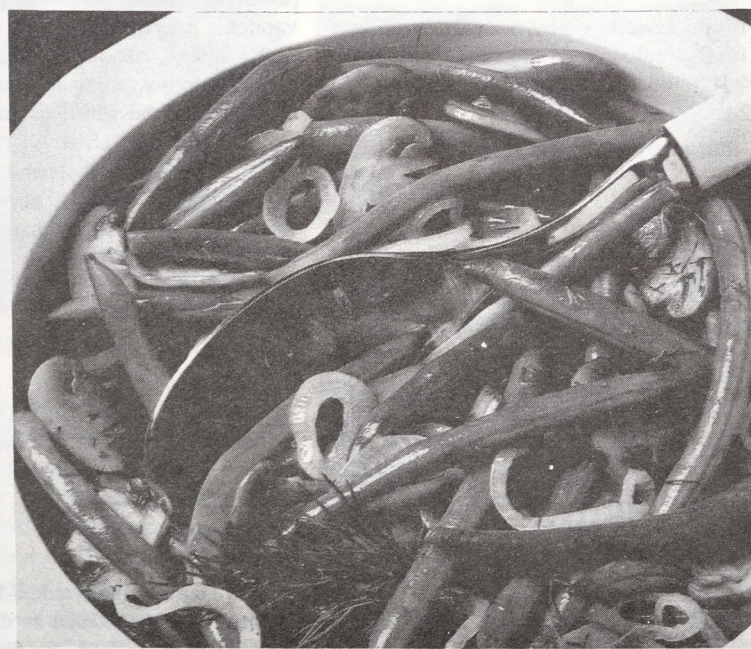
Sviestą ištrinti su cukrumi. Trinant sudėti po vieną kiaušinį. Miltus persijoti su kepimo milteliais ir vaniliniu cukrumi. Visą sumaišyti. Jei tešla per kieta, galima įdėti rūgšties grietinės. Tešlą iškočioti ir formele daryti mažus biskvitus. Kepti vidutinėje temperatūroje. Laikyti gerai uždaramame inde.

Aguoninis tortas

- 12 kiaušinių,
- 1 p. cukraus,
- 1 p. aguonų,
- 2 št. miltų,
- 2 št. džiovintų sėlenų,
- ½ p. kapotų migdolų,
- 1 citrinos tarkuota žievelė,
- vanilės.

Trynius ištrinti su cukrumi iki baltumo. Aguonas nuplikyti ir sumalti. Aguonas ir migdolos sumaišyti su tryniais. Persijoti miltus ir su sausainiais įmaišyti į tešlą. Gerai išsukti. Išplakti baltymus ir lengvai įsukti į tešlą. Kepti lengvoje temperatūroje apie 1 valandą. Atvėsinti ant pagalvėlės, kad nesumegtų. Paruošti kremą: 5 baltymai, 1 p. cukraus, ½ sv. sviesto, 2 št. vandens. Cukrų vandenį ir baltymus išplakti šiltai (dvigubame inde). Sviestą gerai ištrinti atskirai ir sumaišyti su baltymais. Dėl spalvos galima įdėti želatinos arba kakavos miltelių. Tortą perpiauti į tris dalis ir perpepti. Viršų galima papuošti kapotais ir paskrudintais migdolais.

Ankštinių pupelių mišrainė

Sūrio sausainiai

- ¼ sv. sviesto,
- 1 p. tarkuoto Cheddar sūrio,
- 2 št. tarkuoto Parmesan sūrio.
- ¼ štl. Worcestershire padažo,
- ¼ štl. druskos,
- žiupsnelis garstyčių miltelių.
- ½ p. miltų,
- 1 plaktas kiaušinis,
- aguonų arba kmynų.

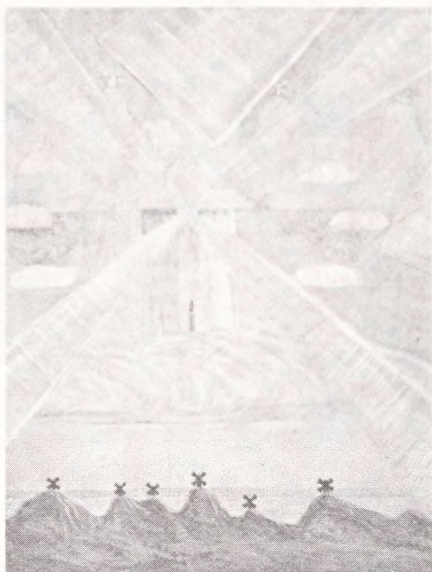
Ištrinti sviestą, sudėti sūrus, prieskonius ir išplakti. Įmaišyti miltus (tešla bus kietoka), suminkyti ir palaikyti šaldytuve apie ½ val. Tešlą imti gabaliukais ir ant miltuotos lentos rankom iškočioti lazdeles ir susukti, galima susukti po dvi. Sudėti ant sviestuotos kepimo skardos, pabarstyti aguonomis arba kmynais. Kepti prie 375° apie 15-20 minučių ar kol gražiai paruduos. Tinka prie kokteilių.

“Energijos” gėrimas

- ¾ p. pasukų (buttermilk),
- 2 št. medaus,
- ¼ p. apelsinų sunkos,
- 1 kiaušinis,
- 1 bananas (šaldytas),
- truputis vanilės,
- cinamono miltelių.

Bananą nulupti, įvynioti ir sušaldyti per naktį. Visą sudėti į blenderį ir gerai išplakti. Supilti į stiklą ir pabarstyti cinamonu.

• Atsiųsta paminėti

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, Lithuanian Visionary Painter by Aleksis Rannit; Lithuanian Library Press, Inc., Chicago, Ill. U.S.A., 1984; bibliography, design, selection and arrangement by Kazys Varnelis; M.K. Čiurlionis' Monograph Publication Committee — P. Gaučys, K. Bradūnas, J. Jurkūnas, K. Varnelis; 184 psl., 176 iliustracijos, kaina — \$25.00.

Griežtieji mokslai, technologija, ir architektūra — "Technikos Žodis" leidinys; 232 psl. kaina \$8.00; ketvirtasis mokslo ir kūrybos simpoziumas — 1981 m. Čikaga; gausiai iliustruota simpoziumo apžvalga ir paskaitų santraukos.

Vilnius Records — Catalogue Fall 84 — lietuvių plokštelių katalogas; adresas: Vilnius Records, 2127 rue Guy, Montreal, Que., Canada, H3H 2L9

Lietuvos Laisvės Vainikas — Steponas Matulis, M.I.C.; Bažnytinės Provincijos įsteigimas ir konkordatas; išleido "šaltinis"; iliustruotas istorinis leidinys; 120 psl., kaina \$3.00.

Šventas Kazimieras, 1458-1484 Penkių Simtų Metų Mirties Sukaktį Minint — Simas Sužiedelis; Šv. Kazimiero sukaktį komiteto leidinys — 1983 m.; dailininkė — Nijolė Palubinskienė; leidinį finansavo — K.S. Morkūnas; 61 psl., gausiai iliustruotas leidinys.

Pasaulio Lietuvis — leidinys bendruomenės minčiai ir gyvenimui; leidėjai — PLB; redaguoja redaktorių kolektyvas, pre-

numerata metams — \$10.00 redakcijos ir administracijos adresas: Pasaulio lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill., 60636, U.S.A. Tel. (312) 778-2200.

Švietimo Gairės — lietuviškojo ugdymo leidinys. Žurnalas mokyklai ir šeimai; leidėjai JAV LB Švietimo Taryba; redaktorė — Stefanija Stasienė, 18112 Windward Rd., Cleveland, Ohio, U.S.A. 44119; administratorius — Juozas Plačus; 3206 W. 65th Pl., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; išeina du kartus per metus, prenumerata \$4.00.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, U.S.A.; prenumerata metams — \$20.00, Kanadoje — \$25.00

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktorius — Vytautas Kavolis; administratorė — M. Paškevičienė — 3308 W. 62nd Pl., Chicago, Ill., U.S.A., 60629; keturių numerių prenumerata — \$10.00; leidžia AM&M Publication.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — A.J. Kasulaitis, 894 East 223-rd Street, Euclid, Ohio 44123, U.S.A.; administracija: A. Viliušis, 4050 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60632, U.S.A.; vieno numerio kaina — \$4.00.

Naujoji Viltis — LSTK Neo-Lituania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga; redaguoja — A. Laikūnas, B. Nemickas, V. Valiukėnas; administratorius — B. Kaskaitis, 935 Beverly Rd. Cleveland Hts. Ohio 44121 U.S.A.; vieno numerio kaina — \$4.00.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorė — Stasė Petersonienė, 2534 West 40th Street, Chicago, IL 60632, USA; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administratorius — J. Polikaitis, 7235 South Sacramento Ave., Chicago IL 60629, U.S.A.; prenumerata metams — \$12.00.

Atitaisyimas: "Moteris" 1984 m. Nr. 6, 15 psl., 2 skiltis turėjo būti: "kuris jai ir Borutai davė teigiamas charakteristikas".

**PRAŠOM SUMOKĖTI
"MOTERS"
PRENUMERATĄ
UŽ 1985 METUS**

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, U.S.A.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaskelis; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus - 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A.

Skautų Aidas — Lietuvių Skautų S-gos leidinys jaunimui, redaktorius — A. Saulaitis, S.J.; adresas — 2345 West 56 Street, Chicago, Ill., U.S.A. 60636; administratorė — M. Jonikienė; adresas — 6346 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; prenumerata metams — \$5.00.

Technikos Žodis — A.L. Inžinierių ir Architektų S-gos leidinys; redaguoja kolektyvas; administratorius — A. Brazdžiūnas; 7980 W. 127 St. Palos Park, Ill. 60464, U.S.A.; prenumerata metams \$6.00.

Šaltinis — tikybinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai; redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata — \$6.00, adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham NG2 6AH, England.

Seleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Seleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, S.D.B.; redakcijos adresas — Lituani Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

Laiskai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, U.S.A.; prenumerata metams — \$8.00

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$5.00 Amerikoje, kitur — \$6.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis. 53005, U.S.A.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N.P.M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$7.00; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn., U.S.A., 06260.

Krivulė — leidžia Vakarų Europos Lietuvių Sielovada; redaguoja — k. P. Celiešius; adresas — Kirchenstr. 5, 8939 Bad Woerishofen, W. Germany.